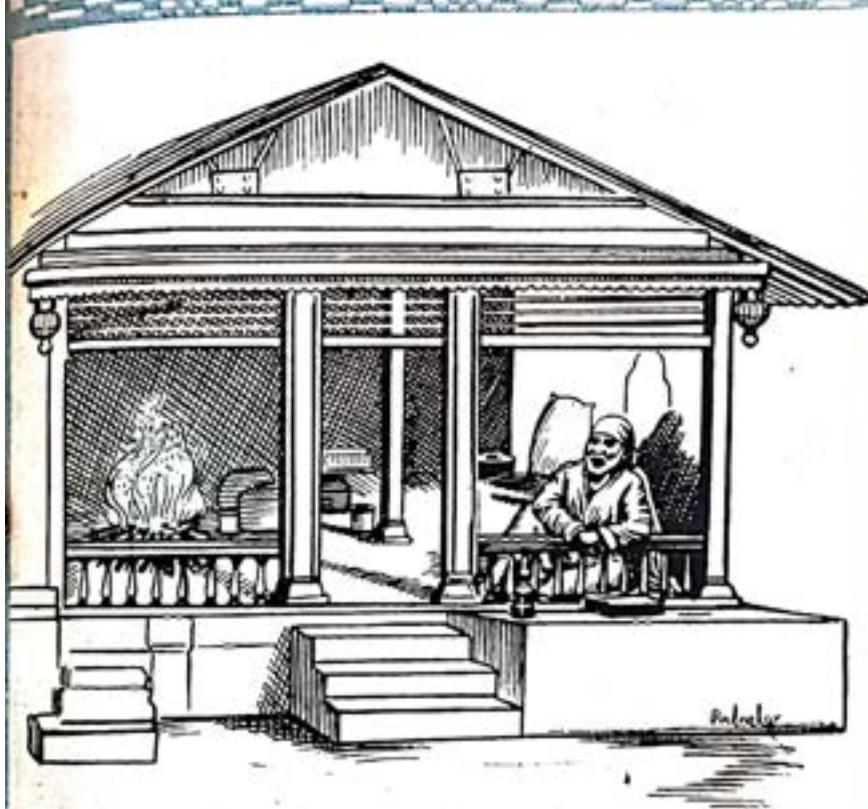

श्री साईलीला

श्रीसाईबाबा हयातभर द्वारकामाईतच राहिले यामुळे भाज या
जागेला अतिशय पवित्रपणा आलेला आहे. बाबा द्वारकामाईत
कठड्याला टेकून वसले असतानाचे चित्र.

— अनुक्रमणिका — ऑगस्ट १९७५

१) संपेम नमस्कार	— संपादकीय
२) श्रीसद्गुरु साईनाथ मठ स्वारगेट पुणे	— श्री. चंद्रकांत सामंत
३) बंदे महापुरुष ते चरणारविन्दम्	— श्री. रत्नाकर योडम
४) उदीच्या डबीचे रहस्य	— श्री. पांडुरंग भुजवळ
५) स्मर्तृगामी श्रीसाई	— श्री. वि. अ. कुलकर्णी
६) सुखाची सावली	— श्री. शाम जुवळे
७) वान्यावरचे विचार	— श्री. द. शं. ठिपणीस
८) अवांचीन भक्तलीलामृत	— श्री. अनंत काणे
९) श्रीसाईनाथ	— श्री. र. श्री. पुजारी
१०) ज्योतिष शास्त्राचा ओनामा	— श्री. होरालंकार श. वा. देवधर
११) साई सुमने	— श्री. सूर्यकांत गंजे
१२) निघाला भिक्षेला सम्राट	— सौ. सुशिलाबाई हजारे
१३) मला माझ्या साईचा आधार	— रा. मा. आडकर
१४) आरती साईबाबांची	— आर. सी. देशमुख
१५) आशा आहे पण निराशा न करी साई	— डी. वि. पोतनीस
१६) अतागे निर्गुणे	— श्री. नरेंद्र कृष्ण
१७) शिर्डी हीच पंढरी	— श्री. रघुनाथ सांडभोर
१८) मागणे	— श्री. महादेव भिडे
१९) ओंकार साईनाथ	— सौ. कलावती चव्हाण
२०) विनवणी	— विद्याप्रभु
२१) साईसुन्ति	— श्री. श्रीधर प्रभुणे
२२) जाऊ चला हो शिरडीला	— कमल पां. गोरे
२३) शिरडीवृत्त	— - -
२४) उदी लायली व अधोगाचा शटका गोला	

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईंलीलेची कृति ॥

श्री साईं वा कसु धा

साधूनि निज ब्रह्मस्थिती ।
जनतेच्या कल्याणा क्षिजती ।
ऐसे संत महामति ।
विरळा जगतीं अंसतीलं ॥ ८७ ॥

धन्य तो देश धन्य तें कुळ ।
धन्य तीं आईबापें निर्मल ।
धन्य त्यांच्या कुसवा सोजवळ ।
प्रसवला निर्मल हें रत्न ॥ ८८ ॥

अनायासें परिस लाघला ।
पापाण समजुनी बहुतीं झुगारिला ।
शिरडींत या परम भागवताला ।
कोणीं न ओळखिला बहुकाळ ॥ ८९ ॥

जैसे उकिरडां रत्न पडावें
पोरांबाळां सांपढावे ।
त्यांनी वाटेल तेथें उडवावें ।
खुशाल तुडवावें दगडसे ॥ ९० ॥

असो यापरी तो ब्रह्माचा भोक्ता ।
आशीर्वचनीं पावे तृप्ता ।
तीच गत तुम्हां आम्हां समस्तां ।
विकट रस्ता सोडावा ॥ ९१ ॥

— श्रीसाईंसच्चरित् भाष्याय १७ वा

श्रीसाईंलीला

[श्रीसाईंबाबा संस्थान, शिरडीचे
अधिकृत मालिक]

वर्ष ५४ वे] ऑगस्ट ७५ [अंक ५

: संपादक :

श्री. का. सी. पाठक,
रिसिव्हर श्रीसाईंबाबा संस्थान शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

- डॉ. श्री. दि. परन्तुरे, (इंग्रजी आवृत्ती)
- श्री. सदानन्द चैदवणकर (मराठी,,)

वार्षिक वर्गणी रु. ६-०० (ट. ख. सह)

किरकोळ अंक रु. ०-६० फक्त.

: कार्यालय :

“ साईंनिकेतन ”, प्लॉट नं. ८०४-बी,
डॉ. अंबेडकर पथ, वादर, मुंबई १४.

फिन : ४०००१४

दूरध्वनी : ४४३३६१

प्रिय वाचक – सप्रेम नमस्कार

प्रिय साईंप्रेमीनो, मागील काही अंकांपासून श्रीसाईंलीलेत आंतरवाह्य खूपच बदल झाला आणि तो केल्यावहूल असंख्य वाचकांनी स्वागतपर पत्रे आली याचहूल त्यांना धन्यवाद.

अलीकडे अलीकडे श्रीसाईंलीलेवर लेखांचा आणि विशेषतः कवितांचा अक्षरशः वर्षाच होत आहे. परंतु लेखक-कर्वांनो, आपले साहित्य पाठविताना आता पुढील सूचनांकडे अवश्य लक्ष द्या.

श्रीसाईंलीला आणखीन आकर्षक व्हावी यासाठी प्रयत्न चालू आहेत; व ते प्रयत्न यशस्वी करणे हे तुमच्या हातात आहे. यासाठी एक लक्षात द्या की आमचेकडे लांबच लांब लेख कृपया पाठवू नका. दीर्घ लेख आमचेकडे आता मुक्तीच नकोत. कारण एकतर आमची पृष्ठसंख्या मर्यादित म्हणजे अवधी ४८ पानांची आहे. त्यापैकी सहा ते आठ पाने संस्थानच्या वृत्तासाठी व संपादकीयासाठी वापरली जातात. तेव्हा उरलेल्या ४० पानातच सर्व त्या साहित्याची दखल द्यावी लागते, आखणी करावी लागते. यापुढे दीर्घ लेखमाला स्वीकारणे केवळ अशक्य होऊन बसले आहे. कारण या लेखमालांमुळे जागा खूप अडली जाते व त्याच त्याच लेखकांचे साहित्य सतत छापले जाते. नवीन लेखकांना किंवा चांगल्या साहित्याला बाबत मिळत नाही. तेव्हा आपला लेख थोडक्यात आटोपशीर असावा याकडे लेखकांनी कृपया लक्ष द्या. तसेच श्रीसाईंलीलेकडे लेख पाठविताना ते सुवाच्य अक्षरात असावेत याकडे जरुर लक्ष पुरवा. मजकूर कागदाच्या एकाच बाजूले लिहा. कागदाच्या दोन्ही बाजूना लिहिलेले व गिचमिड अक्षरातली किंतीतरी हस्तलिखिते आम्हाला आता नाईलाजाने परत पाठवावी लागत आहेत. मित्रांनो, तुम्ही पाठविलेला लेख जर सुवाच्य व शुद्ध नसेल तर कंपोजिटरला किंवा मोनो-टाईप मशिन आ॒परेटरला तुमचा लेख बाचायला फार वेळ लागतो व अशा परिस्थितीत तो अक्षरशः कंटाळतो. आणि मग मजकूर तयार होतो त्यात असंख्य चुका असतात, त्या पुन्हा पुन्हा दुरुस्त करायला आम्ही जरी सांगितल्या तरी त्या पुढे पुढे होणाऱ्या धाईत सुधारावयाच्या तश्चाच राहून जातात आणि मग चुकांनी मजकूर तसाच प्रसिद्ध होतो. तेव्हा या परिस्थितीत बदल करणे हे साईंप्रेमीनो केवळ तुमच्या हातात आहे.

* *

श्री साईभक्तांची श्रद्धास्थाने : ११

श्री सद्गुरु साईनाथ मठ – स्वारगेट, पुणे

— श्री. चंद्रकांत दामोदर सामंत
मुंबई

स्वारगेट मंदिरातील श्री साई प्रतिमा

श्रीसाईबाबांनीं आपल्या शिरडी येथील वास्तव्यात निरनिराळ्या भक्तांकरवी जुन्या देवदेवळांचा जीर्णोधार करून घेतला; श्रीमंत वापूसाहेब बुटी यांजकडून भक्तांच्या सोयीसाठी एक प्रचंड समाधि – मंदीर उभारविले, तसेच आपले परमभक्त काकासाहेब दीक्षित व हरी विनायक साठे ह्यांच्या मनात प्रेरणा उत्पन्न करून भक्तांच्या रहाण्या-उत्तरण्यासाठी वाडे वांधून घेतले. ह्या गोष्टी आपण श्रीसाई-सच्चरित् व तत्सम ग्रंथांतून वाचल्या असतीलच. आपल्या दूरदूरच्या भक्तांच्या आवडीनिवडीकडे श्रीसाईनाथांचे अद्यापही किती वारकाईने लक्ष असते ह्याचे प्रत्यंतर पुढील कथेवरून ध्यानात येण्यासारखे आहे.

पुणे शाहराच्या स्वारगेट ह्या भागाजवळ एस. टी. डेपोपासन उत्तरेला केवळ पाच एक मिनिटांच्या अंतरावर श्रीसाईबाबांचे एक प्रशस्त व आल्हाददायक मंदिर आहे. ह्या मंदिराच्या उभारणीमागची कहाणी फारच मनोरंजक व उद्बोधक आहे.

सदर मंदिराचे मालक श्री. नारायण दत्तात्रेय उर्फ भाऊसाहेब लोबर ही व्यक्तिं पुण्यातच नव्हे तर इतरत्रही श्रीसाईभक्तांना परिचित आहे. भाऊसाहेबांचा

जन्म १९०७ साली कोल्हापूर येथे जाळा. त्यांच्या घराऱ्यात पूर्वीपार श्री. दत्तात्रेयाची व तुळजापूरच्या देवीची नित्य उपासना चाळू होती. त्याचा खोल ठगा श्री. भाऊ. साहेबांच्या मनावर चालण्यापासूनच उमटला व ते अगदी लहान वयातच भक्ति. मार्गकिडे वळले. १९२० साली वयांच्या अवध्या १३ व्या वर्षी त्यांनी शिरडीची प्रथम यात्रा केली. व तेक्कापासून आजतामायत ती प्रथा चाळू आहे. त्यांचे श्रीमाईंप्रेम व निष्ठा किंती जबरदस्त आहेत त्याचे एकच उदाहरण म्हणजे श्रीवाचांच्या केवळ एका आदेशानुसार त्यांनी पुणे शहर व इतरत्र भरभराईत चालत असलेला आपला पिढीजाद सराफाच्चा व्यवसाय वंद केला व स्वतःला श्रीसाईंसेवेसाठी अविरतपणे वाहून घेतले. श्री. भाऊसाहेबांची भक्ति जसजडी वाढत गेली तसेतसे श्रीमाईंनाथांचे एक मंदिर आपण पुणे शहरात बांधावे असे त्यांना तीव्रपणे वाढू लागले. मंदिरासाठी योग्य जागा शोधण्यासाठी भाऊसाहेबांनी १९५२ साली अरण्येश्वराच्या मंदिरात १० दिवसांचे अनुष्ठान आरंभिले. दहाव्या दिवशी त्यांना श्रीवाचांनी दृष्टांत दिला, 'कशाला येथे वसलास ? घरी जा, जाताना जेथे तुझे पाय रोवतील तेथे तू मंदिर बांध.' त्या आदेशानुसार भाऊसाहेब परतत असता सध्याच्या ज्या जागेत मंदिर आहे तेथे आल्यावर त्यांचे पाय खिळून राहिले व त्यांना पुढे पाऊल उचलवेना. तेथे असलेल्या एका झाडाखाली ते वसून राहिले. त्या ठिकाणी वसूल्याच्वसूल्याच एकाएकी त्यांच्या ढोळवांसमोर एका मंदिराची रूपरेपा उभी राहिली. त्यानंतर भाऊसाहेबांनी

मंदिराचे संचालक
श्री. व. सौ. भाऊसाहेब लोंयर

मंदिराची प्राथमिक तयारी करण्याच्या हृषीने पाऊले उचलण्यास आरंभ केला. श्रीबाबांच्या आदेशाप्रमाणे त्यांनी त्या जागेतील १८००० चौ. कुटांचा प्लॉट खरेदी केला. त्यावेळेस त्या ठिकाणी सर्वंत्र जंगल होते व सायांचे बास्तव्य असे. त्यापरिस्थितीत केवळ श्री. साईबाबांच्या आज्ञेप्रमाणे भाऊसाहेब सदर जागेत एक तंबू बांधून राहू लागले. तंबूच्या एका भिंतीवर त्यांनी साईबाबांचा फोटो लावताक्षणीच सर्वंत्र सुवास पसरला व एकाएकी पाच साप तेथे प्रकट झाले. त्यानंतर दोन चार दिवसातच श्रीबाबांनी भाऊसाहेबाना आदेश दिला, 'ह्या जागेत खण्टाना जे काही निघेल ते तेथेच ठेव.' मंदिराचा पाया खण्टाना खरोखरच एक सात फूटांची लाकडी पेटी गवळयांना आढळून आली. पेटीचे झाकण दूर करताक्षणी मानवी प्राण्याच्या अस्थि त्या पेटीत असलेल्या आढळून आल्या. आश्वदोची गोष्ट गृहणजे त्या सांगाड्याच्या कमरेला एक नवी भगवी लंगोटी होती. श्रीबाबांच्या आदेशाचे विस्मरण झाल्यामुळे श्री. भाऊसाहेबांनी त्या अस्थि गोळा करून एका पोत्यात भरल्या व त्याचे विसर्जन करण्याचे विचार त्यांच्या ढोक्यात घोळू लागले. पृष्ठ एक नवीनच विघ्न उपस्थित झाले. त्या पोत्यावर एक नागोद्वा विराजमान झाला व तो कोणालाही पोत्याला हात लावू देईना. अखेर भाऊसाहेबानी त्या अस्थि तशाच जतन करण्याचा-विचार बोळून दाखविल्यानंतर तो सर्प तिथून निघून गेला व बांधकाम सुरु झाले. १९५४ साली बांधकामाला सुख्यात झाली व १९५५ साली संतशेष दासगण्याच्या हस्ते मंदिरात श्रीबाबांच्या पादुकांची स्थापना झाली. १९५६ साली मंदिरात श्रीबाबांची नवधातूनी बनविलेली साडेचार फूट उंचीची शिळेवर बसलेली मूर्ती बसविण्यात आली. ही मूर्ती पुण्याच्या अपोलो थिएटरचे पारशी मालक श्री. सुखिय द्यांनी मंदिराला भेट दिली आहे. ही अप्रतिम मूर्ती कोळ्हापूरचे एस. के. डॉगरसनने अऱ्ड सन्स द्यांनी घडविली आहे.

सदर मंदिराची रक्क्ना शिरडी येथील समाधि-मंदिराचे धर्तीवर बनविण्यात आली असून श्रीबाबांच्या समाधिच्या अगदी बरोबर खाली '१०×१०' ह्या आकाराचे एक तळघर बांधण्यात आले आहे. त्याठिकाणी सुख्यातीला खण्टाना सापडलेल्या अस्थि जतन करून ठेविल्या आहेत व बाजुलाच श्रीबाबांची शेज आहे. ह्या तळघरात श्री. भाऊसाहेब अनुष्ठानास बसतात व ते आणि त्यांचे विरंजीव द्यांच्या व्यतिरिक्त इतराना तेथे जाण्यास मज्जाव आहे. मंदिराच्या बाहेर एका वंदिस्त जागेत श्रीबाबांची पेटती धुनी असून ती १९५२ साली सुरु केल्यापासून अहोरात्र जलत आहे.

मंदिराची दैनंदिन पूजेअर्चंची व्यवस्था श्री. भाऊसाहेबचे दुसरे विरंजीव श्री. श्यामराव पाहतात. १९४९ साली वयाच्या चौथ्या वर्षी छोट्या श्यामचे डोळे गेले होते. डोळ्यातील बुबुळांच्या जागी केवळ लालचूंद असे मासाचे गोळे होते व

त्यातून सदैव पूर्व व रक्त वाहत असे. डॉकटरी प्रयत्नांची तर शिक्षा झाली. अखेरीस भाऊसाहेबांनी श्रीवाचाना गान्हाणे घाळन इयामला आजनम त्यांच्या सेवेला वाहिल्याचा संकल्प सोडला व त्यानंतर केवळ दोन तीन वर्षांतच इयामची हाई पूर्ववत् झाली. आज इयामचे वय तीस वर्षांचे असून मोळ्या निष्ठेने त्याने देवळाच्या पुजान्याचे व्रत अंगिकारिले आहे. भाऊसाहेबांचे मोठे चिरंजीव शशिकांत हे स्वतःचा रिक्षाचा व्यवसाय संभाळतात. भाऊसाहेबांची जेणु कन्या सौ. शीला लांजेकर ही उल्कृष्ट गायिका असून तिने शिरडी दरवारात आपली हजेरी लावलेली आहे.

श्री. साईनाथांच्या मंदिरापाठी श्री. भाऊसाहेबांची वैठकीची खोली आहे. तेये दर गुरुवारी ते भक्तमंडळीना उदीप्रसाद देऊन मार्गदर्शन करतात. हा वैठकीच्या खोलीत “प्रभात” फिल्म कंपनीचे एक पेंटर श्री. वी. डी. ताडे ह्यांनी रंगविलेले श्रीसाईवाचांच्या भिक्षेच्या फेरीचे एक भव्य तैलचित्र आहे. ते जवळजवळ सब्बासहा फूट उंच व सब्बाचार फूट रुंद अशा कांचेच्या फ्रेममध्ये वसविलेले आहे. त्या चित्रातील श्रीवाचांची देहयष्टि विशेषतः त्यांचे डोळे कमालीचे जिंबंत वाढतात हा तैलचित्राचे वावतीत घडलेला एक चमत्कार तर फारच आश्चर्यजनक आहे. १९६८ साली श्री. भाऊसाहेबांनी नवनाथचरित्राचे सप्ताह केले. त्यानंतर एके दिवशी हा खोलीत भाऊसाहेब ध्यानमग्न असताना त्यांना समोरच्या खिडकीकडे टाळ्या वाजल्याचा आवाज ऐकू आला. श्री. भाऊसाहेबांचे लक्ष तिकडे गेल्यानंतर हा तैलचित्रातील श्रीवाचांच्या मुखातून तिळगुळासारखे काही दाणे खाली पडले व चित्रातील मिटलेले ओठ प्रथमतः एकमेकापासून विलग झालेले दिसले व अद्यापही ते तसेच आहेत.

लौकिकदृष्ट्या अशिक्षित असलेल्या श्री. भाऊसाहेब लोंबरांसारख्या एका श्रद्धाळु भक्ताकडून श्रीसाईनाथांनी केवढे कार्य घडविले आहे, त्याची कल्पना येण्यासाठी आपण कधी पुण्याला गेलात तर स्वारगेटानजिकच्या त्यांच्या मंदिराला अवश्य भेट द्या.

वंदे महापुरुष ते चरणारविन्दम् ।

युक्तं गुणेतयेवाग्मेतुः ।

गुणस्य गुणालं गहापुरुषं भयः ।

— विवेक चुडामणी ॥ ३ ॥

— ले. श्री. रत्नाकर योडम, मुंबई

मनुष्यत्व, मुमुक्षुत्व महणजे गुरुतीची इच्छा व महापुरुषांचा आश्रय किंवा सहाया या तीन गोटी अल्यंत गुरुभ्य असून अहट, अनिन्त्य अशा ईश्वरी शक्तीच्या अनुग्रहानेच त्या प्राप्त होत असतात. महापुरुषांचा गद्याया ज्याना लाभला ते खोलरच धन्य होत.

आध्यारिमिक तृतीय भारतीय - गानसात व गानस प्रत्यक्षात आज हजारो वर्ष स्थायी स्वरूपात वसलेली जी ती गतिमान राहण्यासाठी व गृद्धिगत दोण्यासाठी अवतारी महापुरुष नेहमीच कार्यरत असल्याचे आपणास दिसून येते; व आपल्या अंगिकृत कार्यातून ते वेळोवेळी भगवद्भक्तांना शान (प्रकाश), प्रेम (भक्ति) व सामर्थ्य या त्रिदल-शक्तीचे वस्तुपाठन्च देत असतात.

अशा अलिकडच्या अवतारी महापुरुषात शिरडीच्या श्री साईबाबांना अग्रकम 'दावा लागतो.

'श्रद्धा व सबुरी' या ध्येयाने प्रेरित शालेले असंख्य भक्तगण भारतात व भारताचाहेर जागजागी विखुरलेले आहेत.

'श्रद्धा' याचा अर्थ सत्य धारण करण्याची 'शक्ति'. 'शक्ति' याचा अर्थ 'जी' काहीही करू शकते 'ती'. या दोहोतून 'सबुरी' महणजे 'धैर्य' निर्माण होते. 'सबुरी' याचा अर्थ 'धैर्य' असाच करणे संयुक्तिक आहे.

'धैर्य' हा सर्व योगांचा आत्मा असून हा शब्द 'धीः' या धातुसाधितापासून तयार झाला आहे. 'धीः' महणजे बुद्धि.

'धैर्य' हा श्रद्धेचा विकास आहे.

'शक्तीचा आठव' हा 'धैर्य' चरोबरच एकसमयावच्छेदे करून होत असतो.

'श्रद्धा व सबुरी' हाच देहमंत्र व मंत्रदेह ज्याचा आहे असे शेष अवतारी महापुरुष श्री साईबाबा हे आज आपल्यामध्ये असून अजूनही आपल्या भक्तांन्या हाकेला सदैव प्रतिसाद देत असतात.

त्यांना ओळखण्याचा, तद्रूप होण्याचा एकमेव मूलमंत्र महणजे, 'श्रद्धा व सबुरी'.

'श्रद्धा व सबुरी' या धी - साईबाबांच्या पादुका असून, या दोहोच्यामध्ये 'श्री गुरुतत्वा' चे अधिष्ठान आहे.

स्वचित्तात्, हृदयात् ही गुरुमाऊलीची पाऊळे प्रत्येक भक्ताने उमटविली पाहिजेत, तरच त्याचे ठिकाणी श्री 'गुरुत्व' अधिष्ठित होईल.

जे 'अज्ञाति' आहे ते 'परब्रह्म' होय. 'श्रीसाईंबाबा' हे 'अज्ञाति' असल्यामुळे ते प्रत्यक्ष परब्रह्म (Absolute) आहेत.

भक्तांच्या काव्य व निष्काम कर्माचे फलित शीघ्रतेने त्यांना प्रदान करण्यात श्री - साईंबाबा नेहमीच तत्पर असतात.

'सा' क्षात 'ई' इवरच श्री - बाबांच्या रूपाने भक्तगणांसमोर 'अद्वा व सबुरी' या पादुकांवर उभा आहे; व त्यांच्या चरणकमलस्पर्शांतून निर्माण होणारी शक्तीची असंख्य रपंदने भक्तांच्या ठिकाणी नेहमी प्रस्फुरित होत असतात.

'अद्वा व सबुरी' ही श्री - साईंविद्येची प्रसादचिन्हनेच आहेत.

ईश्वरीय शक्तीचा शोध घेण्याचे मानवी स्वभावाप्रमाणे अनेक मार्ग आहेत. परंतु त्यातील उत्तम व सुलभ मार्ग कोणता याचे मनुष्याला आकलन होत नाही. भक्ताचा स्वभाव, स्वाभाविक ध्येय व पूर्वतयारी लक्षात घेऊनच श्रीगुरुभक्ताची (शिष्यांची) निवड करतात. सद्गुरुंच्या कृपेने व मार्गदर्शनामुळे (मग ते स्वभात झालेले असो, प्रत्यक्षात असो किंवा स्फुरतेत लाभो) भक्तांच्या (शिष्यांच्या) स्वभावानुसार, निसर्ग परिस्थितीनुसार येणाऱ्या त्यांच्या मार्गक्रमणेत, असंख्य चढ-उतार असताही ते चुक्र होऊन, ते भक्त संकट व संशय-परंपरा नष्ट करण्यात व पार पाढण्यास समर्थ होतात. सद्गुरुंच्या कृपास्पर्शाने भक्तांच्या हृदयग्रंथींचा भेद होऊन त्यांच्या ठिकाणी असलेले अज्ञान - तिमिर दूर होते व स्वयंप्रकाश सत्याचा त्यांना साक्षात्कार होतो.

गुरुस्यायः (शिवसूत्र २.६) सद्गुरु हा एकमेव उपाय आहे. सद्गुरु स्पर्शांशिवाय व्यक्तित्वाचा अलौकिक विकास अशक्य आहे.

सर्वस्व-निवेदन व सर्वस्वाचा स्वानंदाने स्वाहाःकार करणारी निष्ठा, ही आध्यात्मिक उन्नतीची आवश्यके असून, 'अद्वा व सबुरी' या श्रीसाईंबाबांनी दिलेल्या अलौकिक महामंत्राचा एककार भक्तांच्या ठिकाणी उदित झाल्यावर 'साईंतत्व' व 'आपण' एकच आहोत; स्वतःचे ठिकाणी, सर्वत्र 'साईंतत्व' च मरुन उरल्याची अनुभूति सातत्याने येत राहिल.

प्रकाश (ज्ञान), प्रेम (भक्ति) व सामर्थ्य (शक्ति) हा श्री साईंबाबांच्या चरित्राचा दिव्य संदेश आहे. तो आपण आत्मसात करू या.

संताचा देह हाच मूर्तिमंत अष्टांगहृदयग्रंथ असून त्यातील अज्ञानावगंडित चिद्चिददग्रंथी अनुभवशानाने सुटलेली असते.

"तेण कारणं गी बोलेन। योली अरूपाचं रूप दाविन।

अर्तींद्रिय परि भोगबीन । इंद्रियाकरवी ॥ ” सद्गुरुच्या जोरावर
छातीठोकपणे प्रतिशा करून श्री ज्ञानेश्वरांनी ज्ञानेश्वरी लिहिली.

“ नाना ग्रंथांच्या संमति । उपनिषदे वेदान्त श्रुति ।
आणि मुख्य आत्मप्रचीति । शास्त्रेसहित ॥ ” श्री रामदासस्वामीनी
आत्मप्रचीतीच्या बळावर ‘ दासबोध ’ लिहिला.

त्याचप्रमाणे ‘ अद्वा व सबुरी ’ श्री साईबाबांचे स्वतःसिद्ध स्वरूपच असून,
हे त्यांचे दोन शब्द म्हणजे आत्मप्रचीतीचे वचन असून, ते आत्मसात केलेल्या
भक्ताना आत्मप्रचीतीचे बळ दिल्यावाचून राहाणार नाही.

“ एरव्ही हे खेरे न वाढे । अनुमाने संदेह वाढे ।
संदेहाचे मूळ तुटे । सद्गुरुवचने ॥ ” — दासबोध.

“ अद्वा व सबुरी ” या दोन शब्दात सामावलेले साईतत्त्व हा प्रत्येक साई-
भक्तांच्या आत्मविकासाचा, आध्यात्मिक उच्चतीचा महामंत्र आहे.
सतां सऱ्गे हि भेषजम् ।

पावित्र्यांच्या संगतीत महान संस्कारांचा लाभ होतो. तसेच अधिभौतिक,
अधिदैविक व आध्यात्मिक विकासातील अडचणी दूर होण्याचे उपाय सद्गुरुंच्या
सान्निध्यात उपलब्ध होतात व एक सहज-जागर भक्तांच्या (साधकांच्या) चिदा-
काशात निर्माण होऊन त्यांच्या ध्वनिलहरी स्वतःमध्ये व त्यांच्या अवतीभवती व
संवंधित चेतन व अचेतन व्यक्ति, वस्तू व निसर्गविरही त्यांचा इष्ट परिणाम घडत
असतो.

‘ सर्वतोपरि ’ श्री – साईतत्त्वाशी, अनंत – तत्त्वाशी तद्रूप होण्यातच सर्व साई-
भक्तांचे एकमेव उद्दिष्ट असेल.

उदीच्या डबीचे रहस्य

— श्री. पांडुरंग भुजवळ,
सातारा

श्री सद्गुरु साईबाबानी स्वतःचे हयातीत चिमटा आपूर्ण अग्नी प्रजनीत केला, आणि धुनी पेटवली. तीच धुनी आजतागायत श्री शिर्डीत द्वारकामाईत पेटत आहे. त्याची जी उदी निर्माण होते तीच उदी आज हजारो लोकांचे कल्याण करीत आली आहे व येथून पुढेही करेल असा आत्मविश्वास आहे. ती उदी इतकी पवित्र आहे की श्री साईबाबानी आपल्या हयातीत एका घरी एक लहान मूळ पेट्या चुलीत पढले आहे हे त्यांना आत्मज्ञानाने जोणीव होत असताना त्यांनी आपले पवित्र हात त्या मुलाला कोणताही त्रास होऊ नये म्हणून पेट्या धुनीत घालून भाजले. व इकडे ते मुल अगदी सुरक्षित राहिले. अशी हया पवित्र धुनीतील पवित्र उदीची कथा आहे. मशीदीत येणाऱ्या प्रत्येक भक्तांना श्री साईबाबा आपली उदी हा प्रसाद म्हणून देत. श्रीसाईबाबांची उदी ही प्रत्यक्ष शिवरूप आहे. अशी ही पवित्र उदी माझ्या घरी सोमवार पेठेतून हजारो लोक घेऊन समाधान पावले आहेत. व संकटमुक्त झाले आहेत. अशी ही पवित्र उदी मी नेहमी सतत माझ्या खिशात वरंत्र डबीत ठेवून वाळगीत आलो आहे. तिचा उपयोगही चऱ्याच लोकांना कायांल्यात व इतर ठिकाणी होतो. त्यामुळे लोक संकटमुक्त झाले आहेत. म्हणून मी ती डबी नेहमी खिशात ठेवीत असतो. अशा हया पवित्र उदीची एक रहस्यमय कथा नुकतीच घडून आली आहे.

मी माझे खिशात ठेवण्यासाठी म्हणून एक स्टीलची डबी विकत घेतली व त्यावर श्रीसाईबाबांचे नाव व माझा संपूर्ण पत्ता लिहून घेतला. ती नेहमी उदीने भरून जवळ ठेवलेली असते. दि. ५।३।७५ रोजी एकाएकी डबी कोठे पडली ते समजले नाही. दुसरे दिवशी दि. ६।३।७५ रोजी गुरुवारी डबी भरून ठेवावी व दि. ७।३।७५, रोजी ऑफीस कामासाठी पुण्यास जावयाचे म्हणून तयारी करीत असताना खिला तपासला तर डबी सापडली नाही. ती वेळ म्हणजे गुरुवारी रात्री ११-३० ची. श्रीसाईबाबांची शेजआरती करून सर्व भक्त आपले घरी परतले होते. डबी नाही म्हणून दुःख झाले व वाईट बाटले. म्हणून लगेच श्री बाबांचे पुढे बसून डबी हरवल्याचे सांगितले. दुसरे दिवशी दुसऱ्या डबीत उदी घेऊन पुण्यास गेलो. पण मला माझ्या पत्नीस व मुलांना आत्मविश्वास होता की उदीची डबी आपणहून घरी येणार पण श्री साईबाबांचे तत्वाप्रमाणे ‘अद्वा व सबुरी’ ठेवावयास पाहिजे. ती आम्ही सर्वांनी ठेवली. मी रोज कायांल्यातून घरी आल्यावर डबी आली की नाही अशी सारखी चौकरी करीत असे व रोज संध्याकाळी श्री बाबांची आरती झाल्यानंतर लगेच श्रीसाईबाबांना “‘डबी अजुन आली नाही’” असे सांगत असे. असे रोजच चालले होते. असे करता करता गुरुवारी दि. १३।३।७५ रोजी माझी पवित्र उदीची

डवी आपोआपच श्रीसाईबाबांचे गादीवर येवून चसली, व हे मला घरी आल्या-
बरोबर पत्नीने सांगितले, व तो डवी कशी आली त्याचा इतिहासही कथन केला
तो असा —

मी व पत्नी दोघेजण ‘सामना’ चित्रपट पहाण्यासाठी सातारचे ‘राजलङ्घनी’
चित्रमंदिरात गेलो होतो. खेळ पाहात असताना डवी गुळगुळीत असल्यानुवळे केवळ
पढली ते तर समजलेच नाही व आम्ही चित्रपट पाहून रात्री १२-३० वा. घरी आलो.
दुसरे दिवशी गुखारी चित्रपटातील नोकर झाडलोट करीत असताना त्याला ही
डवी दिसली. त्याने ती उघडून पाहिली तर त्यात अंगारा दिसला. पण तो अंगारा
इतका पवित्र व तेजस्वी होता की त्या माणसाचे मनावर जबर परिणाम घडविला
व त्याने ती डवी स्वतःस ठेवून न घेता चित्रपटगृहाचे व्यवस्थापकाकडे नेवून दिली.
व तेही ती डवी घेऊन गुखारी रात्री घरी गेले व त्यांनी ही ती उद्दी पाहिली व
आश्चर्यचकित झाले. त्यांनी कसलीही चौकशी न करता ती उद्दीची डवी त्यांचे
घरी असलेल्या श्रीसाईबाबांचे फोटोपुढे ठेवली व ते झोपी गेले म्हणजे आपोआपच
डवी श्रीसाईबाबांनी आपलेजबळ ठेवून घेतली. सकाळी उठल्यानंतर ही उद्दीची
डवी कोणाची हा विचार करीत असताना त्याना आपोआपच त्या डवीबरील नाव,
व पत्ता दिसला व ते आईस म्हणाले, आई आपले सोमवार पेठेतील श्री लाईभक्त
श्री. मुजबळ ह्यांची ही डवी आहे, आणि त्यात उदी आहे तरी तू ती डवी त्यांचे
घरी नेवून दे. त्यावर त्या मातोश्रीने घरच्या गढबडीने व अन्य कारणाने म्हणा
किंवा श्रीसाईबाबाना माझी श्रद्धा व सबुरी किती आहे हे पाहण्यासाठी व नाझी
भक्तीची तीव्रता पहाण्यासाठी, माझा डवीबद्दल ध्यास किती आहे हे पाहण्यासाठी
तिला आमचे घरी येण्यास पुढील गुखार उजाडला व दि. १३।३।७५ रोजी त्या
पूज्य मातोश्रीने प्रत्यक्ष श्रीसाईबाबानाच त्यांचे उदीरूपाने घेवून आमचे बरी
आल्या व त्यांनी ती डवी माझे पत्नीजबळ दिली. पत्नीला सर्व घडलेला प्रसंग
सांगितला व सर्वजण आनंदी झाले, समाधानी पावले. मग पत्नीने ती डवी माझे
घरातील श्रीसाईबाबांचे गादीवर ठेवली व आम्हा सर्वोना श्रीसाईबाबांनी दिलेले
आत्मशान, डवी आपोआप घरी येईल, हे सिद्ध करून दाखविले ही केवळी आमच्या-
वर श्रीसाईबाबांची कृपा आहे. ह्या प्रसंगाला कशाची उपमा द्यावी हेच समजत
नाही. इतका हा प्रसंग रहस्यमय व प्रभावी आहे हयात शंका नाही.

स्मर्तृगामी श्रीसाई

— वि. अ. कुलकर्णी, कोलहापूर.

मानवी आयुष्य ही एक विलक्षण गुंतागुंत आहे. अद्वाहासाने, जिह्वेने प्रकृतन करूनही आयुष्यात यश मिळत नाही. कुठेतरी सर्व संतुलनच विगडून जाते. कर्तृत्वाला वाव मिळूनही अपेक्षित यश पदरात पडत नाही. नास्तिक माणसाची तरा यावेळी फारच [कुतरओढ] होते. जीवनमूल्यावरील अढळ श्रद्धेलाच तडा जातो. निष्ठा धुळीला मिळतात.

नेमक्या याच क्षणी सर्व जीवनाला संपूर्ण कलाटणी देणारा क्षण सामोरा येतो. विसंगतीतून सुसंगतीकडे, वैफल्याकडून श्रद्धापूर्ण यशस्वी जीवनाचे सर्व रस्ते खुले होऊन आयुष्यात कधीच न अनुभवलेली परम शांती माणसाच्या अंगप्रत्यंगातून चैतन्याने अभिप्रेत होते.

अगदी लहानपणापासून — इ: ४ थी ला शिकत होतो. त्यावेळी शिरडीविषयी कुतूहल होते. कधी कधी जाऊन आलेल्या माणसाकडून तेथील मातीच्या कणकणाविषयी माहिती मिळविण्यासाठी मी प्रत्येक क्षण आत्मीयतेने श्रवण करावयाचा. या भूमीशी आपले कधीकाळी नाते जुळेल याची तरल स्वप्ने पाहावयाचा.

आणि या भावपूर्ण स्वप्नाकू वयाची मर्यादा ओलांडून व्यावहारिक जीवन तील अनंत प्रचंड धक्के मिळेपर्यंत शिरडी विस्मृतीत गडप झाली. दैनंदिन जीवनातील प्रत्येक क्षण या व्यवहारातील तडजोडीसाठी खर्चला; आणि भयानक नैराश्यपूर्ण जीवनाच्या एका काळोख्या रात्रीत खचलेल्या मनात शिरडीचे नाव उफाकून वर आले.

चमत्कार! ज्या गोष्टीला व्यावहारिक पातळीवर किंवा मर्यादित चौकटीत उत्तर देता येत नाही, कार्यकारणभाव सिद्ध होत नाही, त्यालाच चमत्कार म्हणावयाचे, अगदी नेमके हेच घडले माझ्या बाबतीत. जीवनाच्या सर्व बाजू ज्यावेळी केवळ अपयश आणि वैफल्य घेऊन सामोऱ्या आल्या, कुठेही मन गुंतविण्यासाठी स्थिरता प्राप्त होईना. त्यावेळी सहज एक विचार मनात ढोकावला; ‘आपल्याला एक दोन दिवस शिरडीत मुक्काम करून गान्हाणे वेशीवर टांगायला काय हरकत आहे?’

सर्व तन्हेची प्रतिकूलता असूनही मी शिरडीस जाण्यासाठी घर सोडले. आणि दर्दीनाचा अलग्य लाभ घेऊन स्थिर मनाने परतण्यासाठी ज्यावेळी मंदिरात दर्शनासाठी प्रवेश केला, त्यावेळी अगदी अचानक सर्व समस्यांची उकल समर्थणे करू शकेल अशा एका मित्राची आठवण मला अत्यंत तीव्रतेने झाली; शिरडीचा निरोप घेऊन, घरी परतण्याएवजी भारावलेल्या अंतःकरणाने मी त्या मित्राची भेट घेतली; आणि आश्रय, त्याला मी येणार याची अगोदर कल्पना स्वप्नदृष्टांताने आली होती.

वैभवसंपन्न जीवन आज मी अनुभवितो आहे, जगतो आहे. केवळ त्या क्षणाच्या स्मृतिवर.

सुखाची सावली

- शाम जुवळे,
दादर

अव्यक्तातून व्यक्त झालेल्या प्रत्येक प्राणिमात्राची क्षणोक्षणी सुखाकरिताच धडपड चाललेली असते; क्षणोक्षणीच्या त्याच्या या धडपडीत त्याची काया मात्र कणाकणांनी झिजत असते; याची जाणीव असूनही नसल्यासारखी वृत्ती धारण करून तो बाह्य जगात वावरत असतो. हे त्याचे आंधलेपण हेच खरोखरी त्याचे अज्ञान होय. शिर्डीचे श्रीसाईबाबा महणूनच भक्तांस अंतरीच्या कळकळीने सांगत असत की हे अज्ञान नाहीसे करा म्हणजे जे शिळक राहील तेच खरे ज्ञान होय; शद्गदारा ज्ञानाची व्याख्या होऊन शकत नाही, असेही बाबा भक्तास सांगत असत; ज्ञान हे स्वयंसिद्ध असल्यामुळे अज्ञान दूर झाल्यावर ते स्वयंप्रकाशाने आपोआपच प्रकट होते; निखायावरील राख फुंकून टाकली असता त्याचे तेज आपोआपच दृष्टीस पढते, नेहमीच्या सवयीने जगलेले जीवन, ते जीवन जगणाऱ्या माणसास एकाएकी ईश्वराप्रत घेऊन जाण्यास समर्थ ठरत नाही; अशा जीवनापासून सुख मिळाले असे जे वाटते ते तात्पुरते सुख. हे खरे सुख नसून तो सुखाचा केवळ भास असतो, आणि महणूनच अशा ग्रामक सुखातून दुःखाचा जन्म होत असतो. सुखदुःखाच्या या रहाटगाडग्यातून सुटका करून घेणे असल्यास नेहमीच्या जीवनाला साधनेची जोड दिली पाहिजे. मासे पकडण्याकरिता जाळे घेऊन कोळी जर भराभर सरकत गेला तर पाण्यातील मासे काही त्याच्या जाळ्यात मिळण्याची शक्यता नसते; त्याप्रमाणेच बाह्य जगातील हाव उराशी वाळगून जर माणूस धावपळीने जीवन जगत सुटला तर सत्य, धर्म, धांती, प्रेम यासारखे अमूल्य मासे त्याच्या पदरात पडण्याची शक्यता दुरावर्ते. कोणतीही साधना झाली तरी ती स्थिर व शांत चित्ताने श्रद्धापूर्वक केली पाहिजे; अशी साधनाच माणसाच्या ठिकाणी असलेले हाव, मत्सर, दैव वर्गे दुर्गुण नाहीसे करण्यास समर्थ ठरते. दुर्गुण नाहीसे शाल्यावर सद्गुणांकरिता वेगळी साधना करावयास लागत नाही, काण कोणतीही साधना मुळात सद्गुणरूपीच असते; सावणाने एकदा मळ काढून टाकला की त्या सावणास खवळ करण्यासाठी आणखी निराळ्या सावणाची गरज उरत नाही; खवळ करणे हा सद्गुण सावणाच्या अंगी नैसर्गिकरीत्या असतोच. मीनपणाने व घ्येयावर लक्ष ठेऊन केलेली साधना साधकास आपोआपच सद्गुण प्रदान करते. महाभारतातील उदाहरण याहीने लक्षात ठेवण्यासारखे आहे. द्वापार युगामध्ये कौरवांच्या पूर्वपुण्यांने त्यांना सुखोभोगाचे फळ चाखावयास मिळाले; परंतु असे सुखविळासी जीवन जगत असता त्यांच्या हातून घटत असलेली पापकृत्ये त्यांच्या नाशाला कारण ठरली याउलट पूर्वीच्या दुष्कर्मांची फळे भोगीत असतासुद्धा पांढव सत्कर्मे करण्यात गर्के झाले होते. आणि महणून श्रीकृष्णासारखा जीवन-सारथी

त्यांना लाभला व त्यांचे कल्याण झाले. साधनेच्या प्रांगणात रमलेल्या गावकाच्या शुद्ध व पवित्र मनात ईश्वरावाचून दुसरा कसलाच विचार ढोकावत नाही आणि महणूनच अशा शाश्वत सुखापुढे वाढ जगातील अशाश्वत वस्तूची किमत तो कमी लेखतो.

‘आपले दैनंदिन जीवन ही एक प्रेम-सरीता आहे. सरीता-मागोत भेट-लेल्यांना स्वतःचे थंड जीवन देऊन सुखवीत असते. अशा त्यागमयी सत्कर्मातील आनंद उपभोगीत असतासुद्धा ती मागोत कुठेही न यांवता आपल्या ध्येयाप्रत वाट-चाल करीतच राहते; कारण तिला हे पक्के अवगत असते की ध्येय - विस्मृति महणजेच मरण होय व ध्येय-स्मृति महणजेच जीवन होय. सागर द्वीप पडताच ती त्याच्या मीलनाकरिता आतुर होते व धावत जावून मोळ्या प्रेमाने - आनंदाने सागराशी एकरूप होते. आपली जीवनर्धी प्रेमसरीताही साई - सागरास मिळण्यापूर्वी स्वस्थ वसणार नाही.

अव्यक्तातून महणजेच शिवाकङ्गन आलेल्या व्यक्तजीवाचे कल्याण शिवावाचून इतर कोणीही कल शकणार नाही; शिव महणजेच कल्याण होय. व्यक्त शालेल्या प्रत्येक जिवाने व्यक्तदशेचा लाभ येऊन शिव-सार्वची अनन्यभावे पूजा बांधली पाहिजे. दयाधन शिव-सार्व अशा रितीने पूजा करणाऱ्या भक्ताची दखल घेतल्याविना राहूच शकणार नाही. भक्त आणि भगवान यांची जोडी अतृट अशीच असते. विश्वातील कोणतीही शक्ती त्यांना अलग करण्यास समर्थ ठरु शकत नाही; कारण एकाच मनाची ती दोन अंगे होत.

शिवाच्या सहायावाचून जिवाचे जागतिक जीवन वाढवंट बनले तर नवल नाही. जिवा-शिवाचे एकत्र येणे महणजेच वास्तविक समाधी होय. ‘धी’ महणजे बुदीला अशातन्हेने सम होताच येणार नाही आणि जेथे समता नाही तेथे सुख-शांतीचा दबलेशाही असू शकत नाही. प्रपंचालाच सर्वस्वी चिकट्टन चसलेल्यांच्या मांग उपाधी ही ठरलेलीच! उपाधीत गावलेल्या जिवास शिवाशी समेट साधता येणे सर्वथेव अशक्यच होय. शिवाच्या समीप असणाऱ्या जिवालाच शिवाची कल्याणकारक व सुखदायक अशी सावली मिळू शकते व याच्या उलट जीव जेवढा विवापासून दूर रहाऱ्याचा प्रयत्न करील तेवढा तो दुःखाच्या भोवन्यात जास्त अडकला जाऊन स्वतःचे स्वतःच अहित करण्यास मात्र कारण होईल.

शिवसार्वचे प्रेमल छत्रन जिवाला सुखाची सावली देवून शाश्वत आनंदात व्योल यात तिळमात्र शंका नाही.

॥ जय भगवान, जय साई ॥

वाच्यावरचे विचार

- द. शं. ट्रिपणीमु

कुत्रा व मांजर

कुत्रा व मांजर पाळण्याची माणसाला मोठी हीम. एका घरात एक पालीव कुत्रा व मांजर होते. दोघेही घरात मुक्तपणे हिंडत. कुच्याला मात्र सोबळ्या घरात (स्वयंपाकघरात) जाण्याची वंदी होती. कुच्यापेक्षा मांजरीला सवल्ती अधिक. ती खुशाल थंडीवाच्यात धन्याच्या विद्यान्यावर झोप ताणी. हो, एक विशेष सवल्त मात्र कुच्याला होती. त्याला खाना थाळीत मिळे तर मांजरीला जमिनीवर मिळे. ती मांजरी नेहमीप्रमाणे आढीची पहाणी करण्यास बाहेर पडली. मांजरीच ती. वर म्हणजे बोडींग व लॉजिंग समजणारी. खाण्या झोपण्यापुरती घरात. बाळी बाहेर. सत्रा घरचे पाणी नव्हे दुध पिलून धण्ठपुण्ठ झालेली अशी. ती दोजारीपाजारणीकडे समाचार वेण्यास गेली. कुत्रा दिवाणखाच्यात एका कोपन्यात वेटोले करून टकनक पहात पडला होता. स्वयंपाकघरात काहीतरी खमंग शिजत आहे अशी वर्दी. त्याच्या नाकाने दिली. पाहू या काय चालले आहे स्वयंपाकघरात. असे म्हणून उठला व स्वयंपाकघराकडे निघाला. विचाच्याच्या पहिल्या दोन पायानी सीमा जराशी ओलांदली होती व आत डोकावून नाकाने तो चाखणी करत होता. हट्ट मेल्या, इकडे कुठे सोबळ्यात आला असे शब्द त्याच्या कानावर आले व पाठोपाठ लाटणे येऊन पायावर आदलले. विचारा केकाटत निपेथ दर्शीत मागे वळला व अपल्या जागेवर निमूट पून राहिला. थोड्या वेळाने मांजरी ऐटीत हुलत हुलत स्वयंपाकघराकडे जाऊ लागलेली त्याने पाहिली, उगाच विचारी वडगा खाईल म्हणून भुक्तन त्याने इशारा दिला की बया जाऊ नकोस तिकडे. मी आताच एक खाल्लाय, पण तिने लक्ष दिले नाही. कुच्याकडे पाहून एकदा फितकारली व स्वयंपाकघरात गेली. आता ही खाणार म्हणून कुत्रा किलकिले डोळे करून पहात होता. मांजरी गेली ती सरळ चुनीजवळ वास घेत घेत. काय मेलीला वास येतोय बघा अशा कौतुकाने तिचे स्वागत झाले. कुच्याला आश्रय बाटले. तो मनात म्हणतो, काय माणसं आहेत पहा. मी ओवळा म्हणून मला लाटणे आणि मांजरी काय सोबळी म्हणून ती सोबळ्यात चालली? मी डोकावले तर मला लाटणे आणि तिने दुधात ढोकावले तर नुसत छुत छुत. मांजरी काय स्नानसंध्या करून आली होती आणि मी काय आठ दिवसांचा पारोसा होतो? उलट धनी मला रोज आंघोळ घालतो व मांजरी भिन्नी भागुवाई, पाण्याला घावरते आणि आंघोळ कधीच परीत नाही. मांजरी पोटभरू, ढळामारू आणि मी पोटार्ही राखणदार. मला दार व तिला दुधाची धार. दांगाची चलती व इगानाला गळती, कसला यांचा धर्म? असला धर्म मुदीचाद अशी एक जोराची घोषणा देऊन यापेशा अमेरिका वरी असे म्हणत तो बाहेर गेला.

जग म्हणते अशी कशी ही हिंदू माणसे ? यांच्या धर्मात मांजरी चालते, कुत्रा चालत नाही. स्युश्याला अस्युश्य शिवला किंवा त्याच्यावर सावली पड ली तर तो विटाळतो. इतके कसे हे स्युश्य कमकुवत की नुसत्या सावलीने ते घायाळ होतात ! स्युश्याने देवाच्या पायावर ढोके ठेवलेले चालते व अस्युश्याने ठेवले तर यांचे ढोके विघडते. दोन्ही देवाची लेकरे. लेकल वडिलांना शिवले तर काय त्याचे पाप लागते ? यांचा देव खुपीने महार होतो. पण महार देवळात आला तर यांचा धर्म बुढतो. असं अजव आहे यांचे धार्मिक धर्मशास्त्र आणि हे जगाला सांगतात. आमचा धर्म सधांत श्रेष्ठ. तर्कशास्त्र तर पहा. मांजरी देवाची. आणि कुत्रा काय चोरांचा ? आता चोर लोक कुत्रे पाळतात हा काय कुञ्याचा दोष ? दुर्दैव विचार्याचे दुसरे काय ?

अर्वाचीन भक्तलीलामृत

याच विषयावर आम्ही ठाण्याचे एक साईभक्त श्री. द. श. ठिपणीग यांचे लेख प्रसिद्ध केले होते. पुन्हा याच विषयावर श्री. काणे यांचे दोन लेख एक वा व दुसरा पुढील अंकात प्रसिद्ध करीत आहोत –

श्री साईवावा (शिरडी) यांनी केलेला भक्तोपदेश

[ह. भ. प. कै. दासगणू महाराज यांच्या ‘अर्वाचीन भक्तलीलामृत व श्रीसंतलीलामृत’ ह्या ग्रंथातील अनुक्रमे अध्याय ३१ ते ३३ व अध्याय ५७ यावरून]

गद्यानुवादः

– श्री. अनंत काणे, पणजी, गोवा

अध्याय ३१ – विषय : लाभ – हानी, जन्म - मरण

एका मारवाड्याच्या खळ्यातील गंजी जळाली. तेव्हा तो श्रीसाईवावांकडे येऊन तोटा झाल्याचे सांगून रडू लागला. त्यावेळीं श्रीसाईवावा म्हणाले, अरे ही गंजी तुझी कशी ? एकतर ती कडब्याची व त्याची उत्पत्ती झाली बीजापासून. ते बीज भूमीत रुजले, त्यावर मेघांनी पाऊस पाडिला आणि सूर्याने आपल्या अमृतकणांनी ते आकाराला आणिले. तेव्हा खरे तर याचे मालक तीन – पृथ्वी, सूर्य व सजल घन – असे असताना तू ती गंजी ‘माझी, माझी’ म्हणून उगीच टिन्या का बढवितोस ? गंजी अग्नीच्या भक्षस्थानी पडली, कारण सूर्यांची सत्ता अधिक झाली व त्यामुळे विचारी पृथ्वी मात्र विनाकारण होरपळली. मेघाला झाल्या प्रकारती दाद-सुधा नाही, कारण तो चंचल सौदामिनीशी रमलेला. त्यामुळे झाले काय तर सूर्याने दावा साधून हा माल आपला म्हणून तो भूमीकडून हिसकावून घेतला. जगात जितक्या वस्तू असतात त्यांची उत्पत्ति ही अशीच झालेली असते. लक्षात ठेव की त्यांचे मालक आपण निश्चित नाही. वाचारे, ईश्वर एका हाताने देतो व दुसऱ्या हाताने नेतो. आपण अज्ञानी असल्याने झाल्या प्रकाराने सुखी किंवा दुःखी होतो.

अध्याय ३२ – विषय : – प्रपञ्च – संसार

एकदा भक्तगणांचा जमाव श्रीसाईवावांच्या दर्शनास आला असता भक्तोत्तम नानासाहेब चांदोरकर वावांस म्हणाले, हे साईमहाराजा समर्था, आता हा संसार पुरे झाला. अवघी शाळ्ये ह्या संसारास ‘निःसार’ असे म्हणतात म्हणून हे दीनबंधो, ही संसाररुपी थृंखला सत्वर तोडून मुक्त करा. ह्या संसारात जो जो सुखाची हाव घरावी तो तो दुःखच दृष्टोपतीस येते. ही आशा सटवी आम्हाला ठायी ठायी नाचविते, एकूण ह्या संसारात सुखाचा लवलेशाही नसल्याने मी त्याला अगदी कंटाळलो आहे आणि त्याचा संबंधही नको असे मला झालेय. त्यावर श्रीसाईवावा हसून म्हणाले, ‘अरे वेड्या, हे भलतेच मोहक ध्यान आज तुझ्या ठिकाणी कसे उदेले ? वाकी तू म्हणतोस ते जरी खरे असले तरी तू जरा चुकतोस, कारण जोपर्यंत देह आहे तोपर्यंत त्याच्या पाठीशी संसार हा लागलेला आहेच, तो कोणालाही चुकल

नाही (कारण भीमुळा त्यात गुंतलोय) मग तू त्याला कया तोडधील ? चावारे, त्या संसाराची अनेक रूपे आहेत, त्यांची ज्ञान देहावर पडलेली असते. ती कजा प्रकारे ते भी आता तुला सांगतो : काम, मोह, मद व मत्स्यर यांचा जो परम्पर कुंवंच आहे तोच संसार. ढोळगानी पदार्थ पाहणे, कानानी लनी ग्रहण करणे, जिब्बेने रस सेवणे यालाही संसार असे नाव आहे. मनाचे व्यापार, शरिराचे धर्म हे पण संसाररुपीच आहेत. संसाराचे स्वरूप हा दोन बन्तुंचे मिशण असून त्याचे बंधन हे कोणालाच सुटले नाही. दास, पुत्र, कन्यादिकांचा संबंध यालाही संसार हेच नाव आहे व तुला सद्या नकोगा झालाय तो हाच संसार. दास, पुत्र, कन्या तसेच बंधु, भाचे, पुतणे, स्वजन यांच्या त्रासाने जरी एकदा रानात जाऊन राहिला तरी त्याला संसार हा सुट नाहीच. एवढे चावांनी म्हटले मात्र तोच चांदोकर उद्गारले, चावा, हाच, अगदी हाच, संसार मला नकोसा झालाय. हया संसारात दुःखाशिवाय काहीच नाही. इतर ज्या संसारासंबंधी आपण सांगितलेत ते ईश्वरनिर्मित असल्याने त्यावर कोणाचाच उपाय चालत नाही. आणि महणून ते रावविलेच पाहिजेत. पण हा जो शेवटी निंदेशिलेला संसार आहे ना, त्याला माझे मन विटलेय, मला त्यापासून सोडवा. हे ऐकताच चावा महणाले, अरे, तो तर तुझा तूच निमणि केलास, आता कंटाळतोस कशाला ? अरे चावा, पूर्वजन्मीचे संचित, कियमाण हेच सद्यांच्या जन्माचे देहप्रारब्धरुपी फळ असल्याने, ते भोगण्यावाचून कोगाचीच सुटका नाही. त्याच प्रारब्ध कर्मानुसार गरीब, मध्यम, श्रीमान, प्रापंचिक, ब्रह्मचारी, वानप्रस्थ, संन्यासी, उच्च, नीच तसेच घोडा, बैल, कोळ्हा, नोर, व्याघ, गेंडा, तरस, घार, शान, विडाल, सूकर, विंचु, सर्प, मुऱ्या, विसा अशी प्राणीजात जन्माला येते. पण ह्या सर्वांच्या अस्तित्वाला कारणीभूत जो प्राण तो मात्र सर्वत्र सारखाच असतो. प्राण सर्वत्र सारखाच मग बाह्यस्वरूप वेगवेगळे का याचा जर विचार केलास तर तुला कळून येईल की संचित, कियमाण यांच्या सत्तेमुळेच प्राणी मिळ गिज्ज जन्मास येतात. असे असल्याने ज्या स्थितीत आपण आहोत तिला कंटाळून कसे चालेल ? हे पहा, वाघ मास खातो, सूकर (हुकर) विष्टासेवन करतो, तर तरस हा प्राणी हा आपल्या देहस्वभावानुसार पुरलेल्या प्रेतास उकरतो. राजहंस हा कोवळ्या कमळप्रास सेवितो तर घारी गिधाडे ही सडक्या मासांच्या शोधात असतात. जैसी योनी तैसी कृती ही जगाची रीतच आहे. प्रत्येक प्राणी आफल्या देहप्रारब्धानुसार कर्मी-जास्त मानाने आपले देहमोग भोगीत असतो. उदाहरणार्थ, काही पंचानन (सिह) स्वेच्छेनुसार अरण्यात हिंडतात, तर कित्येकास दरवेशी लोक वांधून दारोदार हिंडवितात, धनिकांचा आशय असलेले श्वान गाच्या-गिरण्यावर योळतात तर इतर विस्तेक गाचात भटकून एका तुकड्यासाठी घोटाळतात, कित्येक गाईना वेळच्यावेळी पासदाणा, अंबोण, पेंड वगैरे गिळतात तर कित्येकाना घड तृणही न मिळाल्यामुळे उकिरडा फुंकावा लागतो आणि ह्या अधिक उण्याचे

कारण एक देहप्रारब्धच होय. ते भोगल्याविना कालत्रयीही सुटत नाही. हाच न्याय मानवाला पण लागू आहे, एक गरीब तर दुसरा श्रीमंत. एक सभाग्य (भाग्यवंत) तर दुसरा अनाय ज्ञाल्याने भिक्षा मागून जगतो; एक गाड्या - घोडे उडवितो, त्यांच्या महाल-माड्या असतात तर दुसरा उबड्या जागेवर दिगंबर अवस्थेत निजत असतो; कित्येकास मुले होतात. कित्येकांची जन्मताच जातात, कित्येक संततिला त्रासतात तर कित्येक वांशच राहतात. यावर चांदोरकर हात जोड्न महणाले, हे सगळे मला कचूल आहे. पण, हे असे व्हावेच का? नौरुव्ह होताच हर्ष वाटणे, हृदय फाटणे अशा या अवस्था प्रपंचात पदोपदी दिसून येतात, महणून दुःखांची खाण असा जो प्रपंच हथाचाच जर त्याग केला तर दुःखवाढा होण्याचा प्रश्न मिटला. यावर वाचा महणाले, अरे पाहा सुखदुःख हे मुळी भ्रांतीचे पटल आहे, त्याला प्रापंचिक जनसत्य असे मानतात त्यांला काय करावे? देहप्रारब्धानुसार एकाला पंचामृत मिळते तर दुसर्याला कळणा-कोंडा मिळतो. पहिला आपल्याला सुखी समजतो तर दुसरा दुःखी. पण पंचामृत काय किंवा कळणा-कोंडा काय हथांचे सेवन हे जठरस्थ अग्नीच्या तृष्णीसाठी असते. अंगावर शेळा, दुशेळा घेतला किंवा साधी वलकले पांघरली तरी त्यांचे प्रयोजन तनूचे रक्षण करणे या पलिकडे दुसरे काही नसते. महणून सुखदुःख हे केवळ मानण्यावर असते व हे मानणे, जसा अंधकार मानवाला घातक असतो, त्याचप्रमाणे घातक असते. या सुखदुःखाचे जे तरंग आपल्या चित्तात उठतात ते दुसरे तिसरे काही नसून भ्रांती असल्याने तिचा मोह वाहणे योग्य नाही. आता येथे अशी शंका येईल की तरंग उठण्यास मुळाशी काहीतरी असावयास पाहिजे, (जसे लहरीसाठी जल, प्रकाशसाठी दीप वगैरे) महणून या सुखदुःखाच्या तरंगाच्या मुळाशी काय असावे हे जर आपण पाहू गेलो तर लोभ-मोहादि पडूरिणू हेच तरंगाचे उत्पादक आहेत असे आपणास दिसून येईल. एखाद्या धनिकाच्या हातात असलेले सुवर्ण कडे पाहून दरिद्री चरफडतो. हे चरफडणे लगेच मत्सराचे तरंग उठविते. ते कडे आपणापाशी असावे असे त्याला बादू लागते. हे जे त्याला वाटते त्याला लोभ कारणीभूत असतो. महणून हे शिष्योत्तमा, सर्वप्रथम पडूरिणूना जिंकणे आवश्यक आहे. आता जिंकणे महणजे त्यांची सर्वशक्ति दरण करणे नव्हें तर त्यांची गुलामत्याच्या जागी योजना करणे. हथा सहा गुलाम-वर शानास जमादार करावा व त्याच्या वरचा अधिकार सद्विचारशक्तीला यावा, असे केल्याने खोल्या सुखदुःखाची तुला केव्हाच बाधा होणार नाही. खन्या सुख-दुःखांची व्याख्या विचारशील तर 'मुक्ति' हेच खरे सुख आणि 'जन्म मरण फेरा?' हेच दुःख होय, या व्यतिरिक्त इतर सुखदुःखे भ्रामक आहेत याची पक्की जाणीव ठेव. आता या संसारात माणसाने कसे वागावे हे तुला सांगतो:

१) देहप्रारब्धानुसार जी स्थिती प्राप होईल तीत आनंद मानावा; खोटी तेलमळ करू नये.

२) घरी संपत्ती आल्यास अति लीन व्हावे. जसा फलभाराने गृह लीन होतो. तथापि,

३) नम्रतेने वागताना दुष्ट दुर्जन ओळखून त्यांच्याशी कटोरतेने वागावे; याउलट, साधुसंत सज्जन यांचा मान राखून त्यांच्याशी वागताना लव्हाळ्याहुनही लीन व्हावे.

४) श्रीमंती ही दुपारच्या छायेप्रमाणे आहे हे जाणून थनमदाने कोणालाही निरर्थक ढळू नये.

५) आपली प्राति पाहून दानधर्म करावा; कर्ज काढून उधळेपणा करू नये.

६) प्रपंच व्यवस्थित करण्यास धनाची आवश्यकता असते जशी शरीराला पित्ताची. पण तरीसुदा त्यातच मन गोंवून वसू नये.

७) कृपणता सोडून उदार वृत्तीने वागावे; पण फाजील उदारता कामाची नाही हे लक्षात ठेवावे, का की द्रव्य संपून गेल्यावर मग कोणीच विचारीत नाही. उदारपण आणि उधळेपण यातील फरक जाणून द्रव्यदान करताना योग्यता आणि आवश्यकता यांचा विचार करून मगच हात सढळ करावा. पंगु, अनाथ, रोगप्रत्त, पोरकी मुले, एकादे सार्वजनिक कृत्य ही द्रव्यदानास सर्वस्वी योग्य आहेत. योग्य विद्वान पाहून त्याची संभावना करावी तसेच अनाथ लीच्या बाळंतपणास यथाशक्ति मदत करावी.

८) अन्नदानाचे तीन प्रकार आहेत: (अ) विशेष; (ब) नित्य; (क) कार्याकारण. विशेष अन्नदान हे आपल्या घरी व्हातुत संपत्ति आल्यास, काळ अनुकूल असल्यास व मनात सदिच्छा झाल्यास सहभागी घालून करावे. यावेळी उच्च-नीच, सुष्टु-दुष्ट हे पाहू नये. कारण अशा अन्नदानास हे सगळे लोक योग्य ठरतात. भंडारा अथवा प्रयोजन हे याचेच प्रकार आहेत. पण हे कदापिही कर्ज काढून करू नयेत. आता नित्यदानास योग्य कोण ते सांगतो: पांचिक, तापसी, सुन्यासी, भुवेलेला, जे कोरान मागून विद्यार्जन करतात असे माधुकरी, यास बरूर नियान घालावे. शेवटी लग्न, मौजी, चतुशांति, सण व्रतोदयापन याप्रसंगी इष्टभित्र आस सखे-सोयरे यास आदराने घोलावून जे अन्नदान करतात त्यास कार्याकारण अन्नदान म्हणतात.

९) वक्त्रदानाची स्थितीहि वरीलग्रमाणेच आहे हे जाणून आपल्या अंगी शक्ति असल्यास परपीडा निवारावी.

१०) हाती असलेल्या सत्तेचा तुक्षयोग करू नये. न्यायासनावर बसून लाच-उच्चपत घेऊ नये. जे कार्य आपण शिरावर घेतले आहे त्याची काढजी वाहून ते उत्तम प्रकारे पार पाढावे. वाजवीपेक्षा फाजील पोषाख करू नये. अहंपणाची झाक

आणून तोरा दाखवू नये. सुष्टु दुष्ट कोण हे अंतरी ओळखून असावे, पण अकारण दुसन्याचा अपमान करू नये.

११) देहप्रारब्धापासून प्राप्त झालेल्या पुत्र, कन्या, दास-दासी यांस प्रीतीने बागवावे, वायको, पुत्र, कन्या व इतर स्वजन हे माझे, माझेच आहेत असा अभिमान वाहू नये. कारण असा अभिमान बाहाणे हे जन्म-मरणास कारणीभूत होईल. शिवाय हे देहप्रारब्ध या येथेच संपेल. त्याचा लेशाही तुझे देहावसान शाल्यावर तुश्या संगती येणार नाही. आपले गणगोत हे त्या त्या जन्मापुरते असतात म्हणून स्वकीयांचा मोह कदापि वाहू नकोसं. तरच तुला अक्षय सुखाचा लाभ होईल. ज्या-प्रमाणे आपण एकाद्या धर्मशाळेत क्षणैक राहाण्यास जातो व तेथे तात्पुरती तोय करून घेतो तशीच आपली बागणूक ह्या प्रपंचरुपी संसारात असावी. अशा रीतीने बागून प्रत्येकाने आपले कर्तव्य-कर्म करावे व ते करीत असताना सद्-चित-आनंद अशा ईश्वराची ओळख ठेवावी.

१२) आपला पुत्र व दुसन्याचा पुत्र यांचा निर्माणकर्ता एकच असला तरी आपल्या पुत्राचा भारु आपल्या शिरावर स्थापलेला असतो म्हणून त्याचे संगोपन करून त्याला उत्तम शिक्षण द्यावे व थोडेवहुत धन त्याला ठेवावे, परंतु हे करताना मीच पुत्राला पोशिले, मीच त्याला शिक्षण दिले, मीच त्याच्यासाठी धन ठेविले असे मानू नये. आपले कर्तव्य आपण करावे पण कर्तृत्व मात्र ईश्वराला द्यावे व फलही त्यालाच सर्मपावे. असे केल्याने अलिसता लाभते.

१३) ज्ञानाचा उपयोग करून बरे-वाईट काय हे जाणण्याचा प्रयत्न करावा; जे जे बरे त्याचा स्वीकार करून वाईटाचा त्याग करावा; उत्तम कार्य हाती यावे व नाना प्रयत्ने ते शेवटास न्यावे व अशा रितीने मेल्यावर कीर्तिरुपे उरावे.

१४) कर्तृत्वाचा अभिमान जरूर वहावा पण कल येताच अभिमान झुगाऱ्यालीन व्हावे.

१५) जीव असेतो त्याला अवश्य जपावे, पण मरण आल्यावर त्याचा तृथा शोक करू नये. कारण शोक करण्यासारखे त्यात काहीच नाही. देह हा मुळी पाचा-कहून (पंचमहाभूतकहून) ओणलेल्या उसनवारीने बनला होता, ती त्यांची स्यांना प्राणाने परत केली. वायु वायुत मिळाला, तेज तेजाला मिळाले, याप्रमाणे आपल्या ठिकाणाला पंचभूते निघून गेली. शरीर हा भाग पृथ्वीचा, तो दृष्टीसमोर असल्याने त्याच्यावदल शोक काय करावयाचा? त्याचप्रमाणे मुलाचा जन्म शाल्यावर हर्षाधीन न होता तो एक सृष्टीचा व्यवहार आहे हे जाणून स्वस्थ राहावे. यावदलचे उदाहरण पाहा : पृथ्वी बीजाला धारण करते, मेघ त्यावर वृष्टी करतात, मग सूर्य आपल्या प्रकाशकरानी त्या बीजाला मोड आणतो. पण अशा रितीने त्या मोडाचे जनन झाले म्हणून पृथ्वी, सूर्य, मेघ, आनंद मानून दश-दिशा नाचू

लागतात काय ? पुढे त्या मोढाचा वृक्ष होवो किंवा तो जळून जावो त्यांच्या मनात त्यावदल हर्षही नाही आणि शोकही नाही.

अशा रितीने आपण वागल्यास हर्ष-शोकास वावच नाही व हया शोक-दुःखाचा अभाव म्हणजेच 'मुक्तस्थिती.'

हे उपदेशामृत ऐकून चांदोरकरांच्या अंगावर रोमांच उठले व ते म्हणाले, हे श्रीसाईसमर्था, आपल्या या वोधरपी घनाने आमचा अशान-धुरोळा आज पूर्णतया बसून गेला. आपले किती उपकार आठवावे ? असे म्हणून त्यांनी वावांच्या पायास घट मिठी मारली व हर्षपूर्ण अंतःकरणाने ते त्यांना बंदन करून घरी नेले.

* * *

श्री साईलीला सण्ठेवर अंकात वाचा

- श्री साईबाबांच्या सहवासाठले अहमदाचादचे ८५ वर्षांचे साईभक्त स्वामी श्री. शरणानंद यांचा परिचय.
- शिवडी ते शिरडी-पायी पायी केलेल्या एका तरुण साई भक्ताची रंजक प्रवास हक्कीगत.
- श्री अनंत काणे यांचे अवांचीन भक्तलीलामृत
- श्री साईलीलेचे भूतपूर्व संपादक डॉ. के. भ. गव्हाणकर यांची अमेरिकेतील श्रीसाई भक्ती प्रचाराची हक्कीगत.
- श्री. वी. वाय. प्रथान यांचा साक्षात् साईउदीचा अनुभव

श्रीसार्दिनाथ

[श्रीसदगुरु साई महाराज ललित चरित्र]

— श्री. र. श्री. पुजारी, पुणे.

५२. आता तरी वसून पोथीचा नेम पुरा करशील ना ?

गोविंद खुनाथ उर्फ अण्णासाहेब दाभोळकर मशिदीत बाबांसमोर वसले होते. बाबांचे पाय चेपीत होते. बाबांच्या अनेक लीला मनात घोळत होत्या. समुद्राच्या सोनेरी लाटांप्रमाणे मधून मधून उसळत होत्या. मनाशी महणत होते : समुद्रावर प्रसंगोपात्र निर्माण झालेले हे तरंग म्हणजे समुद्र नव्हे. समुद्राची खोली, प्रगाढता, अनंतता याहून फार निराळी असली पाहिजे. तिच्यात डोकावणे, तिची खोली अजमावणे ही गोष्ट केवळ मानवी बुद्धीच्या पलिकडचीच- अतर्क्य, अनाकलनीयन. तरी पण हे महातीर्थ आहे. या तीर्थातील चुळकाभर पाण्यातसुद्धा अनंत जन्मीची पापे धुवून काढप्याचे सामर्थ्य आहे.

अण्णासाहेब दाभोळकर असे विचारात गढले आहेत. मनोभावे बाबांचे पाय चेपीत आहेत, तोच पायन्या चढून दोन व्यक्ती मशिदीत आल्या. एक काकासाहेब दीक्षित. दुसरे श्रीयुत साठे.

काकासाहेब दीक्षितांनी प्रथम पुढे होऊन बाबांच्या चरणी मस्तक ठेवले. त्यांचेच अनुकरण एक आठवड्यापूर्वी नव्यानेच येथे आलेल्या श्रीयुत साठ्यांनी केले. मग दोघेही काही न बोलता अण्णासाहेबांच्या माझील बाजूस स्वस्थ वसून राहिले. जणू ते दोघे बाबांच्या चरणी सुतपणे वास करणाऱ्या गंगा-यमुना-सरस्वतीच्या पवित्र स्त्रोताखाली मस्तक लववून मनाने स्नान करीत होते.

थोडा वेळ अशा रीतीने मौनात जाताच. स्वतः बाबाच महणाले, ‘काय म्हणतोस काका ? काय काम काढून आलास ? वोल ! असा गप्प गप्प का ?’

मोठमोळ्या पंडितांसमोर फाडफाड बोलणारे, बादविवाद करून फड जिकणारे प्रतिपक्षाला एका धणात नामोहरम करून खाली पाहायला लावणारे काकासाहेब दीक्षित कसेवसे एकच वाक्य बोलले, ‘देवा, आज पहाडे यांना – या साठेमामांना दृष्टांत झाला.’

अण्णासाहेबांना पहाडेची ती सर्व हकिगत आठवली. अंथरणातून उठल्या उठल्याच साठेमामा त्या दोघांकडे आले होते. आनंदभरित होऊन तो दृष्टांत त्यांनी जशाच्या तसा सांगितला होता. मग महणाले होते, ‘काकासाहेब, अण्णासाहेब मी दोघांनाही विचारतो. काय असेल घेरे या दृष्टांताचा अर्थ ? सप्ताह काळ संपला. आज पहाडे हा दृष्टांत !’

यावर ते दोघेही महणाले होते, ‘आपण प्रत्यक्ष बाबांनाच विचारु,’ अण्णासाहेब दाभोळकर एकीकडे बाबांचे पाय चेपत होते. तुसरीकडे काकासाहेब दीक्षित निवेदन करीत असलेला तो दृष्टांत कानात प्राण गोळा करून पुन्हा एकत होते. कारण त्या दृष्टांताचा अर्थ महणजे त्या अनंत समुद्राच्या तळाशी तुडी माहन मिळविलेले एक अमोल रत्न होते.

काकासाहेब दीक्षित सांगत होते—

“काल यांचा गुरुचरित्राचा सताह पुरा झाला. संकेतानुसार आज पहाडे दृष्टांतही झाला. त्यात स्वतः आपण होता. एका आसनावर वसून, पोथीचे एक पान हाती घेऊन एखाद्या पुराणिकाप्रमाणे ग्रंथातील रहस्य आपण या मामांना स्पष्ट करून सांगत होता.

हे पाहून मामांना मोठे आश्र्य वाटले. गळा दाढून आला. मला महणाले : काका, काय वरे असेल या दृष्टांताचा अर्थ? ‘गुरुचरित्राचे एक आवर्तन पुरे’ असा तर याचा अर्थ नव्हे! का आणखी एक आवर्तन करावे अशी बाबांची इच्छा आहे?

देवा, चरणी इतकीच प्रार्थना करण्यासाठी आज आलो की दृष्टांताचा अर्थ आपणच यांना स्पष्ट करून सांगावा. त्यांना पुढील मार्ग दाखवावा.”

काकासाहेबाचे लीनतेचे बोलणे बाबांनी शांतपणे ऐकून घेतले. मग बाबा बोलले. महणाले, “होऊ या की आणखी एक आहूती! त्यांत काय विघडले! अरे, दत्तगुरुंची ही पोथी महणजे काय सांगू? नुसती गंगा आहे गंगा! हिंच्यात एकदा स्लान घडले तरी भर्त निर्मळ झाला. त्याचा भवपाश तुटला! त्याचे नव कोट कल्याण झाले. कर महणावे त्याला आणखी एक पारायण. खुशाल कर महणावे.”

बाबांचे हे सहज उद्गार ऐकून अण्णासाहेबांनी एक आवंटा गिळला. थोडे खट्टू होऊन मनाशी महणाले, “बाबांची कृपा केव्हा, कुणावर, कशा रीतीने होईल समजत नाही.”

हे साठेमामा काल येथे आले. तर आज त्यांच्यावर कृपा झाली. दृष्टांत झाला. स्वतः बाबांनी त्यांना गुरुचरित्ररहस्य स्वमुखाने समजावून दिले. वर प्रत्यक्षात-सांगितले : तू निर्मळ झालास! तुझा भवपाश तुटला! तुझे नवकोट कल्याण झाले!

गुरुचरित्राची एक नव्हे, दोन नव्हे तर अक्षरदाः शेकडो पारायणे गेल्या चालीस वर्षांत ज्याने केली त्याचा मात्र काहीच विचार नाही! पण ज्याने एकच पारायण केले त्याच्यावर बाबा प्रसन्न! भोव्या शंकराप्रमाणे प्रसन्न! एकदम आत्म-लिंग देऊन टाकण्यापर्यंत मजल!

हे साठे येथे येऊन सातच दिवस झाले. आम्ही मात्र सात सात वर्षे येथे ताटकळत आहो. हात पसरून रात्रेदिवस रडत आहो. आकाशाकडे डोळे लावून

एखाद्या शेतकऱ्याने बसावे तसे बाबांच्या मुखावरील भाव कृपा होण्यासाठी क्षणाक्षणाला निरखीत आहो. पण आमच्या बाझ्यास पावसाचा एक येंव नाही. जसा हा पाऊस वळिवाचा आहे ! लहरी, चंचल, हुलकावण्या देणारा !

या साठेमामांचे प्राक्तन काय, तर व्यापारधंद्यात मोठा तोटा आला ! त्यासुके दिवाळे काढले ! अंगास राख फासून निघाले !

गळ्यापर्यंत रुतले म्हणूनच हे साठेमामा देव-देव करू लागले ! बाबांचे नाव यांना सुचले ! शिरडीची बाट यांना दिसली ! अन्यथा हे ऐथआरामात आपल्या घरी लोक्त राहिले असते ! गुरु, गुरुचरित्र, सप्ताह, दृष्टांत हे शब्दही यांच्या मुखातून निघाले नसते !

बरोबरच आहे. त्रिविध तापांच्या बाळवंटात चांगला होरपळून निघाल्या-नंतरच मनुष्य तेथून पळ काढणार ! साबली दिसेल तिकडे धाव घेणार ! देवा, दत्ता, रामा हे शब्द त्याच्या तोऱ्हन तेव्हा निघणार ! आणि तो कनवाळू, दयाळू देवही अशांनाच पावणार ! धावत पळत येऊन ! गजेंद्राची मुक्तता करणाऱ्या भगवान श्रीविष्णूप्रमाणे !

आम्ही मात्र येथे तळमळतच राहाणार : रात्रंदिवस म्हणतच रादृष्टाणार : मला दृष्टांत केव्हा होईल ? बाबांचा आशीर्वाद केव्हा लाभेल ? बाबांकळून गुरुपदेश केव्हा मिळेल ?

अण्णासाहेबांच्या मनातील हे विचारतरंग बाबांना कसे कळले कोण जाणे ! बाबा एकदमच त्यांना म्हणाले, “ हे बघ, माझे एक काम कर. शाभ्याकडे जा आणि त्याला म्हणावे, मी पंधरा रुपये दक्षिणा मागितली आहे. तो तावडतोव देईल. तर ती लगेच घेऊन ये. ”

आणि असे करा. बसून सुखदुःखाच्या चार गोष्टी एकमेकांशी बोला— एकमेकांना सांगा. काम झाले की लगेच पळत सुटला, असे नको. ”

बाबांची आज्ञा एकदा झाल्यावर तेथे बसण्याची प्राज्ञा कोणाची आहे. अण्णासाहेब लगेच उठले. चरणी मस्तक ठेवले. शामरावांच्या घरी निघाले.

शामरावांचे स्नान नुकतेच झाले होते. धोतराच्या निन्या करीत करीत ते पुढे आले. मुखातील नाम क्षणभर बाजूस ठेवून, हसून अण्णासाहेबांना म्हणाले, “ काय अण्णासाहेब, आज असे मध्येच कोठे ? मशिदीतून आलात बाटते ? आज अगदी एकटे एकटेच ? चेहराही थोडा नेहमीपेक्षा निराळा — मलूल, उतरलेला दिसतो. ”

या ! बसा असे ! देवांच्या ढोक्यावर एक तांब्याभर पाणी घालतो की आलोच ! तोपर्यंत तुम्ही पानांचा तो डवा घ्या. पान खाऊन होईपर्यंत नी पूजा करून येतोच. मग आपण सावकाशपणे, अगदी मोकळेपणी बोलत बसू. ”

शामगव आत निघून गेले. अण्णासाहेब तेथे खिडकीवर असलेली नाथ-

भागवताची पोथी हाती घेऊन पोथीतील पाने उलटू लागले. त्यातीलच एक पान सहज म्हणून वाचू लागले. आणि काय आश्चर्य सकाळी घाईत जो भाग असू वाचून तसाच सोहून दिला होता, तोच भाग डोळ्यांसमोर उभा ! जणू कोणा म्हणत होते. आता तरी येथे चसून तुक्का नेम पुरा करशील ना ? पोथी तशीच ठेवून निघून जाणार नाहीस ना ?

५३. माधवराव, विष्णुसुहस्रनामाचा पाठ म्हणजे चित्तशुद्धीचा खरा राजमार्गाच.

एकनाथी भागवतातील तेवढा भाग अण्णासाहेब दामोळकरांनी तेथल्या तेथेच पुरा केला. पोथीवर मस्तक टेकवून पोथीला नमस्कार केला. पोथी होती त्याजांगी काळजीपूर्वक ठेवून दिली. मग मान उंचावून खिढकीवरील किंचित अंधान्या जागेकडे त्यांनी पाहिले. तर त्यांना एकावर एक रचलेली निरनिराळ्या पोथ्यांची किल्येक-लहान मोठी चासने दिसली. जणू व्यवसायाने पुराणिक असलेल्या कोणा विद्वान ब्राह्मणाचे हे धर !

अण्णासाहेबांना क्षणभर हसू आले. मनात विचार आला. माधवरावांच्या घरी आणि एवढा मोठा ग्रंथसंभार ! आश्चर्य आहे ! यातील एक तरी ग्रंथ त्यांना समजेल की नाही याबद्दल शंकाच आहे !

खेढवळ वळणाची भापा. तिला साजेसा वेष. हे माधवराव एकेकाळी मास्तर होते हे सांगूनही खरे वाटायचे नाही. पण एवढा ग्रंथसंभार त्यांनी सहज गोळा केला !

खोटथ्या मोठेपणासाठी म्हणावे तर तेही शक्य नाही. 'मी' हे प्रथमपुरुषी एकवचनी सर्वनामाच या व्यक्तीकडे नाही. आहे ते एक तृतीयपुरुषी आदरार्थी बहुवचन - बाबा !

बाबांशिवाय यांच्या मुख्यात दुसरा शब्द नाही. जणू विषय नाही. बाबांच्या पत्निकडे दुसरे जगच नाही ! काशीचा विशेष्वर असो, अयोध्येचा राम असो, गयेचे विष्णुपद असो किंवा मथुरेचा कृष्ण असो — सर्वोना एक नाव ! ते म्हणजे बाबा !

नागपुरास, खालेंगीस किंवा गयेस पंचववाचांवर चसूनही मुखी बाबांच्या लीला ! जणू देह पाटावर, हत्तीवर किंवा घोड्यावर आणि मन मात्र शिरडीतील मणिरीत ! बाबांच्या चरणी !

काकासाहेब दीक्षितांच्या मनाला मधून मधून मरगळ येई. आपली प्रगती होत नाही असे बांट. उदास होत. एक दिवस ही गोष्ट काकासाहेब बाबांकडे बोलले. तेहा बाबा म्हणाले, 'जा शाम्याकडे थोळा वेळ जाऊन वैस.'

शाम्याकडे योजना अनेक महत्त्वाच्या ग्रंथांची बाबांनी केली, ती भक्तांना पूर्ण दिलासा देण्यासाठी बाबांचे अभयाचे आशासन त्यांच्या मनावर पुन्हा पुन्हा

विविष्यासाठी ! आज माझी रवानगीही बाबांनी या शामरावांकडे केली ती याच कारणासाठी तर नसेल ! काही संदेश देण्यासाठी तर नसेल !

अण्णासाहेबांना मागील एक प्रसंग आठवला.

एक दिवस सुवर्हेस काकासाहेब महाजनी यांच्या घरी पोथीवाचन चालले होते. अवणास काकासाहेब दीक्षित, माधवराव वगैरे मंडळी बसली होती. याच नाथभागवताच्या गोडीमुळे सुखावलेली ती मंडळी होती. अशावेळी कृष्ण ऋद्धीच्या त्या नऊ परम भगवद्भक्त पुत्रांची कथा ऐकण्यात सर्वजण देहभान विसरून गेले.

पोथीचा तो अध्याय संपूर्ण मंडळी भानावर येताच काकासाहेब दीक्षित भक्तीने भारावून एकदम गृहणाले, 'पाहिलेत ! खरे भगवद्भक्त गृहणावे तर हे असे ! दया, क्षमा, शांती आदिकरून दैवी गुणांच्या या मूर्ती ! सर्वांतरी एक तो श्रीहरी, अशी ही निर्मल चित्तवृत्ती ! हरिरूप गुरुची किंवा कलियुगातील गुरुरूप श्रीहरीची केवढी ही महती !

माधवराव, गुरुभक्तीची ही परमोच्च स्थिती साधण्यासाठी केवळ्या पुण्याईची जोड आपल्या गाठी पाहिजे ! कोठे ते पुण्यशील दिव्यात्मे आणि कोठे आही हीन मलिन, पापी माणसे ! खरोखर आमच्यासारख्या मूढांना जन्मोजन्मी तरी ती योग्यता येईल की नाही कोण जाणे ! '

काकासाहेब दीक्षितांचे हे दैन्यवाणे घोलणे या माधवरावांना मुळीच आवडले नाही. काकासाहेबांना ते लगेच गृहणाले, 'काकासाहेब, बाबांसारखे रत्न आपल्याला लाभले असताना आपण असे केविलवाणे तोंड करण्याची काय गरज ? हाती परीस असलेल्या माणसाने जन्मोजन्मी आपणास सुवर्णाचे दर्शन घडणे मुष्कील, गृहणून रडत वसण्यापैकीच हा प्रकार नव्हे काय ? '

कोठे काकासाहेब दीक्षितांची विदृत्ता आणि कोठे या माधवरावांची विदृत्ता ! लाखो रुपयांच्या कमाईवर तुलसीपत्र ठेवून काकासाहेबांनी बाबांचे पाय धरले. चरणसेवेखेरीज बाबांकडे अन्य काही मागितले नाही. अपेक्षिले नाही. अशा श्रेष्ठ गुरुभक्ताच्या ढोळथात या माधवरावांनी ढोळयात अंजन घालून त्यांना जागे करावे ? यांच्या मनाची मरगळ अशा शब्दांनी पुनः पुन्हा घालवावी ! खरोखर या माधवरावांचा अधिकार सर्व भक्तांत मोठा असला पाहिजे. समर्थांचा जसा कल्याण, तसा हा भक्त फार उच्च कोटीचा असला पाहिजे.

तो तसा नसता तर आनंदराव पाखाड्यांच्या खप्नास काहीच अर्थ नव्हता-इतर खप्नांप्रमाणेच तेही एक खप्न, असे सर्वांनी मानले असते. विशेषतः काका. साहेब दीक्षितांचा आदरभाव या माधवरावांविषयी इतका बाढला नसता.

अण्णासाहेब दाखोळकरांना ते संपूर्ण खप्न आनंदराव पाखाड्यांनी जसे सांगितले तसे आठवृ लागले.

त्या स्वप्नात आनंदराव पाखाडे समुद्रामध्ये कमरेएवज्या पाण्यात उमे होते. अकस्मात त्यांच्यासमोर एक रत्नजडित सिंहासन दिसू लागले. त्या सिंहासनावर श्रीसमर्थ वाचा पाय पाण्यात सोडून वसले होते.

पाखाड्यांना वाटले की श्रीसमर्थांच्या चरणी मस्तक ठेवावे. पण पाय पाण्यात असताना त्यावर मस्तक कसे ठेवता येणार? एवज्यात माधवराव वाचांच्या जबल्ज्ञ उमे असलेले दिसले. त्यांच्या कानी दर्शनाची ही अडचग घालताच माधवराव वाचांना तात्काळ म्हणाले, “देवा! अरे हे काय! तू पाण्यात पाय घाळून असा वसलास तर भक्तांनी तुझे दर्शन तरी कसे व्यावे! काढ वघू ते पाय वर!”

‘पाय वर काढ’ असा सख्यभक्तीचा हुक्म या माधवरावांनी करताच वाचांनी तावडतोव पाय वर काढले. आनंदरावांना चरणी मस्तक ठेवून मनसोक्त दर्शन घेऊ दिले. त्यांना आशीर्वाद दिले. अभय दिले. नंतर वाचा आनंदरावांना म्हणाले, “अरे, माझ्या या शास्याला एक रेशीमकाठी घोतरपान देऊन टाक रे! लई कल्याण होईल वघ तुझे!”

पहाडे एवढे स्वप्न पडण्याचा अवकाश, आनंदराव धावतच काकासाहेबांकडे आले. काकासाहेबांच्या हाती ते कोरे करकरीत रेशीमकाठी घोतरपान ठेवून आनंदराव म्हणाले, “काकासाहेब स्वप्नात वाचांनी केलेल्या आजेनुसार मी हे घोतरपान आणले आहे. आता तुम्हाला विनंती एवढीच की तुमचे वजन खर्चून माधवरावांना हे पान स्वीकारायला तुम्ही लावा. ते स्वीकारतील असे काही करा. त्रैलोक्याचे राज्य कोणी देऊ केले तरी ते न स्वीकारण्याइतके निस्पृह हे माधवराव! म्हणून हे काम तुमच्यावर सोपवितो.”

आणि आनंदराव पाखाडे म्हणाले तेच खरे ठरले. ते रेशीमकाठी घोतरपान पाहून माधवराव चार हात मागे सरले. म्हणाले, “तुम्हांला ‘दे’ म्हणून स्वप्न पडले नसे मला ‘घे’ म्हणून कोठे पडले! मला तशी काही खूण पटल्यासच मी ते घेऊन. अन्यथा ते वाचांच्या चरणी समर्पण असो!”

गाठी मारून, शंभर वेळा दोरा घालून, फाटका भाग नेसणीत लपवून एकच एक घोतर नेसणाऱ्या माधवरावांचे हे वैराग्य! अशा वैराग्यापुढे त्यागमूर्ती काकासाहेबाही क्षणभर नमले! खरोखर हे माधवराव काकांच्याही पुढे गेले. वाचांचे जणू मानसपुत्र, मुख्यार झाले! अशा अत्यंत विश्वासातील व्यक्तीकडे वाचांनी आग्हांस पाठ्यायचे नाही तर कोणाकडे!

अण्णासाहेब दागोलकर अशा रातीने विचार करीत वसले आहेत तोच पूजा आटोपून माधवराव बाहेर आले. अण्णासाहेबांना म्हणाले, “बोला अण्णासाहेब! काय म्हणता? काय आशा आहे?”

आशा? आणि मी या माधवरावांना करणार?

अण्णासाहेब पाहातच राहिले. मनाशी म्हणाले: पक्षकाराने न्यायाधीशाळा आज्ञा करण्यापैकीच हा प्रकार! क्षीरसागरी ज्या श्रीविष्णुंचे महाशयन, त्यांचा हा सुदृढ, सखा, अन्य कोणाचा तरी आज्ञांकित असू शकेल काय?

अण्णासाहेब प्रकटपणे म्हणाले, “माधवराव, तुम्हास आज्ञा करणारा मी कोण? बाबांचा मी एक निरोप्या! त्यांनी जो निरोप दिला तो घेऊन तुम्हाकडे मी आलो.”

माधवरावांनी हसत हसत विचारले, “काय निरोप आहे बाबांचा?”

अण्णासाहेबांनी माधवरावांना बाबांचा निरोप जसाऱ्या तसा सांगितला. म्हणाले, “जा आणि शाम्भाकळून पंधरा रूपये दक्षिणा घेऊन ये.”

शामराव आणखीच हसू लागले. त्यांनी आपले दोन्ही हात वर करून जोडले. जोडलेल्या ह्या हातांनी मशिदीच्या दिशेने पंधरा नमस्कार केले. मग माधवराव म्हणाले, “हे आमचे पंधरा रूपये! बाबांनी मागितलेल्या दक्षिणेचे! आता दक्षिणा चुकती झाली! तुम्ही ती काळजीपूर्वक मोजून व्या.

माधवरावांनी केलेले पंधरा नमस्कार पाहून आणि त्यानंतरचे त्यांचे शब्द ऐकून अण्णासाहेब दाभोळकर क्षणभर चकित झाले. मनाशी म्हणाले: एक मस्तक आणि दोन हस्तक! निर्भळ मनाने दिलेली अशी दक्षिणासुद्धा मला पोचते हा बाबांचा संदेश तर नव्हे.

असो. नमस्कारांमधून मिळाला तो संदेश हा झाला. आता गप्यागोष्ठीमधून माधवराव मला आणखी काय सूचित करगार आहेत ते समक्षच पाहू.

माधवराव अजूनही हसतच होते. म्हणत होते, “अण्णासाहेब, या देवाचा सर्व खेळच मोठा खण्याळपणाचा! नाटकीपणा करून हा कोणकोणती सोंगे घेईल आणि कोणाची फजिती केब्हा, कशी करील नेम नाही. आता आलाच आहात, तर दोन घटका वसा. पान खा. ही पाने, ही सुपारी, हा काथ, हा चुना.

‘डोक्यास टोपी घालून, आत जाऊन, देवांना पानफूल वाहून माधवराव पुन्हा वैटकीवर घेऊन बसले. म्हणाले, “अण्णासाहेब, बाबांच्या किती गोष्ठी म्हणून बोला-व्यात! सांगाव्यात! आपण डोक्यांनी तरी काय थोड्या थोडक्या पाहिल्या! खत: तरी काय थोड्या थोडक्या अनुभवल्या!”

त्या गोष्ठी माझ्यासारखा खेडवळ माणूस चारचौधात बोलायला लागला तर लोकांना त्या खन्यासुद्धा वाटणार नाहीत. लोक मलाच मूर्खांत काढतील. खरोखर बाबांचा अंत आमच्यासारख्यांना काय लागणार! त्यांचे चरित्र कल्प्यास, त्यांचे खरे आकलन होण्यास तुमच्यासारख्या किंवा काकासाहेबांसारख्या विद्वान माणसांचीच गरज. बाबांच्या लीलांचे, उपदेशांचे रहस्य तुम्हा विद्वानांना जे समजेल ते आम्हांचारख्या अडाण्यांना काय समजणार?”

अण्णासाहेच दाभोळकरांच्या मनात विचार आला : गंगेच्या पानात जो अहोरात्र हुंचत आहे त्याला अपवित्र कोण म्हणेल ? सद्गुरुंचा कृपाहस्त ज्याच्या भस्तकावर आहे त्याला अडाणी कोण म्हणेल ? जे जे आपल्या हाती आले ते ते बाबांनी या माधवरावांच्या हाती सोपविले. मग तो पेढा असो, लाडू असो, कपडा असो की कोणता महाग्रंथ असो ! जणु जे जे बाबांचे ते ते सर्व या शामरावांचे ! अशा या राजपुत्राला भिकारी कोण म्हणेल ?

कोणी भक्तांनी दशावतारांची चित्रे आणावीत. कोणी दशावतराची लोटे आणावीत. कोणी 'पंचरत्नगीता' आणावी. कोणी 'विवेकसिंधू' सारखा श्रेष्ठ ग्रंथ आणावा. दासगणृसारख्या परम भक्तांनी आपले 'संतलिलामृत', 'भक्तलिलामृत' असे ग्रंथ बाबांच्या चरणी अर्पण करावेत. हेतु हा की तीच प्रत बाबांनी प्रसाद-प्रत म्हणून पुन्हा हाती घावी ! म्हणजे पर्यायाने त्या त्या ग्रंथाकरवी कल्याणाचा ठेवाच बाबांनी आपल्या स्वाधीन करावा ! पण बाबांचा खाक्याच निराळा, तेथे कोणाचे काय चालणार !

बाबांनी सर्व ग्रंथ हाती घ्यावेत. चाळावेत आणि या शामरावांच्या स्वाधीन करावेत ! म्हणावे, 'शामा, ही सर्व पुस्तके तुला घे. नीट दसर बांधून ठेव. त्यांचे चांगले रक्षण कर. पुढे मागे होतील आणाला.'

शामरावांनी ओशाढून त्या त्या भक्ताकडे पाहात बाबांना म्हणावे, 'बाबा, हे पुस्तक गणपतरावांचे ना ? ते काकासाहेवांचे ना ? ते मी कसे घेऊ ?' यावर बाबांचे उत्तर ठरलेले, 'ती चौकशी तुला काय करायची ! घे म्हटले घ्यावे. फाजील चौकश्या करू नयेत.'^१

याच कारणामुळे काकासाहेव महाजनींची नाथभागवताची प्रत शामरावांच्या दसरी आली ! त्या रामदासीबुवांची रामायणाची आणि विष्णुसहस्रनामाची पोथी यांच्या दसरी दाखल झाली ! हेतु हा की या अडाणी शामास ग्रंथसंपर्क घडावा ! एक ना एक दिवस त्या ग्रंथातील रहस्य आपल्या शामाने जाणावे !

रामदासीबुवाकडील दोन ग्रन्थ शामरावांच्या दप्तरी कोणत्या युक्तीमुळे दाखल झाले ही बाबांची लीला माहीत असूनही अण्णासाहेच दाभोळकरांनी ती लीला पुन्हा शामरावांच्या तोळून बदवून घेतली. अण्णासाहेच म्हणाले, 'कवीचे कात्य त्यांच्या मुखाने ऐकण्यात जो आनंद आहे, तोच आनंद ती लीला तुमच्या मुखानून ऐकण्यात आहे.'^२

मुपारीचे खांड तोळात टावून माधवराव ती लीला सांगू लागले.

^१ म्हणाले, 'प्रातःकाळी लवकर उठून, रुनान संध्या वगीरे करून भगवी वस्ते नेशन तो बुवा अनुश्रूत करीत असे. नित्य आद्यात्मरामायण, विष्णुसहस्रनाम यांची आवर्तने करीत असे.

एक दिवस बाबांच्या मनात काय आले कोणार ठाऊक ! त्या रामदासीबुवाला जबळ बोलाविले. आपल्या पोटात कळ आल्याप्रमाणे करून, पोटावर हात थरून याला महणाले, पोटात कळ आली बघ. जा, जा ! जाऊन थोडी सोनामुखी घेऊन ये बाजारातून.

तो रामदासीबुवा विचारा भावार्थी. त्याने पोथीत खून घातली. उठला. सोनामुखी आणायला बाजारात गेला.

तोपर्यंत बाबांनी इकडे काय केले ? आपल्या चसल्या जागेवरून उठले. त्यांच्या या पोथ्यांची हुसकाहुसकी करू लागले. शेवटी विष्णुसहस्रनामाची पोथी हाताला लागली. ती घेतली. मग जागेवर जाऊन चसल्यावर मला हाक मारली महणाले : शामा, ही पोथी तुला घे.

बाबांच्या एकूण सर्व कृतीकडे मी संशयाने पाहू लागलो. तेव्हा मला महणाले : शामा, ही पोथी किंई फार फार कल्याण करणारी आहे बघ महणून तुला दिली. ती तू वाच. अनुभव घे. महणजे तुला कळेल.

तरीही मी बाबांकडे पाहातच राहिलो. तेव्हा मला महणाले, ते कशाला ? माझाचा अनुभव तुला सांगतो एक.

बाबा मला आपला अनुभव सांगू लागले. महणाले : शामा, मलाही एकदा अशीच एक पीडा पदोपदी रडवू लागली बघ. हे बघून धीर सुटला. काळीज धडधडू लागले. आता काय होणार, माझे कसे होणार महणून हाय खाली. तळमळू लागलो. अशा त्या कठीण प्रसंगाला विष्णुसहस्रनामाची ही पोथी उपयोगास आली.

महणून महणतो, ही पोथी तू रोज थोडी थोडी वाचीत जा. तुला पोथी कळली नाही तर कोणाकडून तरी समजून घे. तो वंब्या दीक्षित आहे. तो प्रोफेसर नारके आहे. ते लँड विद्वान लोक आहेत. त्यांच्या जबळ रोज एक एक अक्षर शिकलास तरी काही दिवसात पोथी पाठ महणशील.

पोटदुखीचे सोंग करून त्या रामदासीबुवाकडील पोथी मला बाबांनी दिली. रोज थोडी थोडी करून आजगितीला या अडाऱ्याकडून तोडपाठ करवून घेतली आता विष्णुसहस्रनाम मी धडाधडा पाठ महणतो.

माधवरावानी सांगितलेली हो लीला एकून अण्णासाहेच दाभोळकर श्रीएकनाथमहाराजांची अशीच एक आड्यायिका सांगू लागले.

महणाले, “माधवराव, सद्गुरुंची आपणावर खरी कृपा असल्या विना आपल्या अभ्यासाची अशी सोय सद्गुरुं कधीही करणार नाहीत. अभ्यासयोग तो हाच.

नाथमहाराजांचा एक शेजारी स्नानसंध्यादी ब्राह्मणधर्म मुळीच पाळणारा नव्हता. नाथांच्या बाड्यात अहोरात्र भजन-कीर्तन-निरूपण चाले. तेही त्या पाप्याने कधी एकले नाही. हे पाहून नाथांचे अंतकरण तिळतिळ तुडे.

एक दिवस स्वतः नाथन त्याच्या घरी गेले. त्याच्या पुढ्यात जाऊन वसले. महणाले : या लहानशा पोथीतील एक श्लोक मी तुम्हाला रोज शिकविणार ! येथे येऊन शिकविणार !

त्या दिवसापासून सुरुवात करून नाथांनी त्या शेजान्याकडून श्रीविष्णुभइन्ह-नाम तोडपाठ करवून घेतले.

नंतर एक दिवस नाथ त्याला महणाले : “ कलियुगात नामाचा महिमा फार मोठा आहे. वाकी काही हातून घडले नाही तरी या सहस्रनामाचा एक पाठ म्हणजे चित्तशुद्धीचा राजमार्गंच होय. ”

अण्णासाहेबांनी सांगितलेली नाथांच्या शेजान्याची ही गोष्ट ऐकून माधवराव गहिवरले. महणाले, “ अण्णासाहेब, पाहिलेत ? एखाद्या ओढाळ जनावराला थान्यावर वसवावे म्हणून त्याच्या मालकाने करावी तशी युक्ती वाचांनी केली. रामदासीदुवाने केलेला पोथीच्या चोरीचा आरोप सहन करूनही केली. हेतु हा को आपल्या लाडक्या शान्याचे चित्त स्थिर व्हावे. त्याच्या चित्ताची शुद्धी व्हावी. अगदी सोप्यात सोप्या मार्गाने आणि लवकरात लवकर त्यानेही पुढे जावे. ”

● ●

(शेवटचा)

ले.—होरालंकार शं. वा देवधर. दादर, मुंबई.

हर्षल

१) जन्मकुंडलीमध्ये लग्नी हर्षल असेल तर तो मनुष्य चलाख, बुद्धिमान, व कित्येक वेळा चमत्कारिक वागणुकीचा असतो. हर्षलच्या सर्व गोष्टी चमत्कारिक असतात. अर्थात लग्नी हर्षल असणाऱ्या व्यक्तीस फलज्योतिष गृदशाळे व नवीन शोध यांची अभिलळी असते. बुध आणि गुरु यांचा ह्या हर्षलशी शुभयोग झाला तर तो मोठा शास्त्रज्ञ होऊ शकतो. आफल्या बुद्धिसामर्थ्यनि लोकांना चकित करून ठाकतो. त्यांच्या मध्ये आकर्षणशक्ती असते. त्यामुळे ते मोठे पुढारी होऊ शकतात. घडाडी, वर्कर्तृत्व बुद्धिचापल्य हे गुण प्रकरणाने असतात. ४, ८, १२ वा राशीत हर्षल चांगला नाही.

२) जन्मकुंडलीमध्ये द्वितीयस्थानी हर्षल असेल. तर आर्थिक दुष्टीने विवंचना निर्माण करतो. सांपत्तिक स्थिती अनिश्चित असते. शुभ योगात असेल तर आकर्त्त्वाक द्रव्यलाभाचे योग पुष्कळ येतील, व कमाई उत्तम होईल. पण अशुभ ग्रहांच्या युतीत असेल तर मात्र सदृटे लॉटरी यामध्ये ठोकर वसेल डोळ्यांचे रोग होतील. शास्त्रकिया ही करावी लागेल. मिथुन, तुळ, कुंभ वा राशींमध्ये हर्षल उद्योगांच्यात यश प्राप्त करून देतो. गुरु, बुध यांच्या युतीत असेल, तर लेखन कार्य, सामुद्रिक ज्योतिष गृदशाळे वर्गे वावतीत धनप्राप्त होते. शेअरमध्ये पैसा मिळू शकतो. एकादा नवीन विलक्षण धंदा शोधून काढतो व त्यामध्ये यश सिळवितो.

३) जन्मकुंडलीमध्ये तृतीयस्थानी हर्षल असेल तर शास्त्रीय विषयाची अभिलळी असते. जर हर्षल शुभग्रहांच्या दृष्टीत असेल तर ग्रंथलेखन व प्रकाशन हातून घडते व त्यात यश प्राप्त होते. अशुभ ग्रहांच्या दृष्टीत हा हर्षल असेल तर हा मनुष्य आपल्या सुपीक मस्तकातून कल्हाका हातून लोकाना बुडवितो, व ह्या कारवायात तो यशस्वी होतो. त्याच्या हातून नवीन संशोधन घडते. अर्थात शुभाशुभ ग्रहांप्रमाणे हे संशोधन त्याला यश अगर अपयश देते. ह्या स्थानी हर्षल भावंडांचे सौख्य मिळू देत नाही. त्याच्या प्रमाणे हे प्रवासाचे स्थान असल्याने प्रवास लाभदायक होत नाहीत. स्वतंत्र वृत्तीमुळे ह्याच्या आयुष्यात अनेक उलाढाली घडतात. वक्री हर्षल मात्र तापदायक ठरतो.

४) जन्मकुंडलीमध्ये चतुर्थ स्थानी हर्षल असेल तर मनुष्य स्थलांतर, कौडुंविक परिस्थीतीमध्ये विलक्षण घडामोडी होतात. माता किंवा पिता यांचे आकस्मीत निधन होते. किंवा तो आपल्या पित्यांपासून दूर रहातो. पण तो शेती-बाडी घर यांना अनुकूल आहे. जर तो चंद्राने बिघडला तर मानसिक नलेप होतात. भ्रमिष्ठपणा निर्माण होण्याचा संमय आहे. आयुष्याच्या अंतिम काढी संतोष व सौख्य लाभणे दुर्लभ विशेषत:

बुधाने हा चिघडला तर मनःस्वास्थ लाभणार नाही. हर्षल हा वैचिन्याचा कारक असल्यामुळे गृहस्थितीच्या बाबतीत काय घडेल याचा अंदाज करता येणे अशक्य आहे.

५) जन्मकुंडलीमध्ये पंचमस्थानी हर्षल असेल तर बुद्धिमत्ता प्रखर असते. पण गुरुची शुभ दृष्टी या हर्षलवर असणे आवश्यक आहे. नाहीतर बुद्धीचा दुरुपयोग करील. विद्या पूर्ण होणे कठीण पण वायुराशीत हर्षल असेल तर मात्र बुद्धीचा सदुपयोग होईल. ह्या हर्षलामुळे सद्टे, जुगार, रेस हांकडे मनाचा ओढा असतो, व पुण्कलदा त्याला यशही मिळते. मुलांचे कुंडलीत पंचमात हर्षल असता, तिचा विवाह आकस्मीकरित्या बद्धून येतो. जलराशीमध्ये हर्षल फारच वाईट. ह्या हर्षलमुळे संततीचा तिटकारा असतो. आणि अग्री राशीत हर्षल असेल तर संतती होत नाही. झालीच तर ती माता पित्यांना सुखावह होत नाही. त्यामुळे मानसिक स्वास्थ्य विघडते.

६) जन्मकुंडलीमध्ये पष्ठम स्थानी हर्षल असेल तर पुण्कलदा रोगाची चिकित्सा करणे कठीण होते. अपघात होतात. रुधिराभिसरणाचे रोग उद्भवतात. पिशाच्चवाधा, अपस्मार अशा तन्हेच्या पिढा उद्भवतात. हाताखालील नोकरांकहून नुकसान होते. मामाकहून काही फायदा होत नाही. हा हर्षल विघडलेला असेल तर विशेषतः शनि-बुध, रवि, चंद्र ह्या ग्रहांशी अशुभ दृष्टीं असेल तर आयुध हे ओझे होते. उद्योगधंद्यात नुकसान होते. आर्थिक परिस्थिती खालावते. हाताखालचे नोकर विचित्र मिळतात व चमत्कारिक रोगाला बळी पडावे लागते. ह्या हर्षलमुळे उद्योगधंद्यात धडाडी दाखविली तरी नुकसान होण्याचा संभव आहे.

७) जन्मकुंडलीमध्ये सप्तमस्थानी हर्षल असेल तर विवाह योग्य वेळी होणार नाही. विवाहाचा बोडीदार हुपार, तडफदार, तरतरीतपणा विचित्र स्वभावाचा मिळेल. एकमेकावर प्रेम असेल पण विचित्र स्वभावामुळे व प्रकृतीच्या सतत असणाऱ्या तकारी मुळे वैवाहिक जीवनात त्रास होतो. शनि, मंगळ यांच्या युतीत असेल तर मात्र द्विभार्या योगाचा प्रसंग ओढवतो. पण हा विवाह सुद्धा निश्चित सुखावह होतोच असे नाही. भागीदारीला हा हर्षल वाईट. भागीदाराशी पटत नाही. म्हणून भागी-असलेला धंदा करू नये. त्याचप्रमाणे कोर्टची पायरी चूळू नये. कारण त्या कामात नेहमीच अपयश येते. पैशाचा व वेळेचा अपव्यय होतो.

८) जन्मकुंडलीमध्ये अष्टम स्थानी हर्षल असेल तर मृत्यु अकस्मात झडप घालील. अपस्मार, हार्ट अॅटॅक किंवा अपघात ही मृत्यूची कारणे असू शकतात. जर रवि विवा चंद्र हे आयुष्यकारक मह अशुभ योगात असतील तर अल्पायु योग समजावा. फरंतु हा हर्षल गुरु चंद्राच्या शुभ योगात असेल तर आकस्मीक द्रव्यलाभ

होईल, व अल्पायु योग टळेल. अष्टम स्थानाचा हर्षल कोई-कनेरीच्या कामात अपयश प्राप्त करून देतो. त्यांनी कोटीच्या भानगडीत पडू नये. विवाहानंतर या हर्षलमुळे आर्थिक चिंता निर्माण करील. एकदरीत अष्टमस्थानी हर्षल असणे दुदंवाचे लक्षण समजावे.

९) जन्मकुंडलीमध्ये नवमस्थानी हर्षल असेल तर दूरदूरचे प्रवास आकस्मीक घडतात. हे भाग्यस्थान असल्यामुळे जबरदस्त महत्वाकांक्षा असते. शाळीय संशोधन सार्वजनिक कायं, व शोधक बुद्धि, हे गुण अंगी असतात. हे धर्मस्थान असल्यामुळे हर्षल या ठिकाणी धार्मिक अश्रद्धा निर्माण करतो. धर्माचा अभ्यास करून मुचारणा सुचवितो. कोणत्याही विषयाचा तुलनात्मक अभ्यास करण्याची त्यांना सवय असते. गुप्तविद्या, गूढशाळे यांचा व्यासंग ठेवतो, त्याचे भाग्य अचानक उदयाला येते. पण तो चर-राशीत असेल तर परक्या देशात प्रवास घडतात.

१०) जन्मकुंडलीमध्ये दशमस्थानी हर्षल असेल तर उद्योगधंयामध्ये आकृतिमिक फेरवदल होतात. कारण लहरीपणा, कल्पनाशकी व बुद्धिमत्ता वापरून हा मनुष्य अनेक घडामोडी घडवून आणतो. उद्योगधंयात उच्च-निच्च स्थिती प्राप्त होते. राजकारणात आघाडीवर राहातो. रेल्वे, कारखाने, हवाई खाते, इंजिनिअरिंग वौरे विविध धंयामध्ये यश प्राप्त होते. परंतु यांनी नेहमी धरसोडीपासून सावध रहावे. बङ्गलांचे सौल्य विशेष मिळणार नाही. हा हर्षल अशुभ योगात असेल तर मातापित्यांची ताटातूट होईल. दशमस्थानी हर्षल असलेले लोक महत्पदावर आरूढ झालेले असतात असे दिसते. ते मोठे अधिकारी किंवा पुढारी झालेले आढळून येतात.

११) जन्मकुंडलीमध्ये एकादशस्थानी हर्षल असेल तर अनेक मित्र लाभतील. अचानक द्रव्यलाभ होईल. अचानक प्रेम जमेल. पण या सर्व चाबी प्रयत्न करूनही घडणार नाहीत, पण अकस्मात घडतील. यात हर्षलची पंचमावर दृष्टी असल्यामुळे संतती अल्प होईल, किंवा संसती त्रासदायक होईल. विद्येमध्ये अडथळे निर्माण होतील. प्रेमभंगाचे प्रसंग येतील. तसुणांचे, अविवाहित तसुणीचे कुंडलीत एकादश स्थानी हर्षल असता विवाह अकस्मात जुळून येतात. विशेषत: हे विवाह प्रेमविवाह असतात. त्यांची महत्वाकांक्षा तृत होते.

१२) जन्मकुंडलीमध्ये द्वादशस्थानी हर्षल असेल, तर चंधनयोग संभवतो. उद्योगधंयामध्ये अपयश प्राप्त होते. परंतु द्वादशस्थानाचा हर्षल योगाभ्यासाची अभिरुची उत्पन्न करतो. तो वाणीमध्ये माधुर्य, त्याग, तेजस्विता हे गुण निर्माण करतो. परंतु शुभ ग्रहाच्या दृष्टीत हर्षल असावा लागतो. नाहीतर आयुष्यात आकृतिमिक संकटे, गुप शत्रू, संट्रे, शर्यती, जुगार यांची व्यसने जडतील व नुकसान होईल. चांगली स्थिती असली तरीही आचानक अपगानाचे प्रसंग घडून वाईट स्थिती प्राप्त होईल.

● ●

श्रीसाईंउदीचा प्रभाव

श्री साईंवावांची क्षणभरात भक्ताच्या हाकेला थाव !

योरिवली, मुंबई येथे राहणाऱ्या एका सेवानिवृत्त गृहस्थांना अर्धांगना-झटका आला असता त्यांनी आतं स्वराने श्री साईंवावांना हाक मास्न करणा भाकताच, त्यांच्या नावाने विभूती लावताच अर्धांगचा झटका जाऊन ते पूर्ण-तया खडक्यांत वरे झाले. त्या पुण्यवानांचे नाव आहे श्री. वी. वाय. प्रधान.

श्री प्रधान हे गृहस्थ पदिचम रेल्वेचे सेवानिवृत्त प्रमुख तिकिट तपामनीन इन्स्पेरिटर योरिवली येथे रहातात. ते दररोज रात्री श्री साईंवावांची पोटीचे-चाचन करतात. त्याप्रमाणे ता. २० मे रोजी रात्री ११॥ वाजता ते वाचनाम बसले व १-१॥ वाजता त्यांच्या लक्षात आले की आपली उजवी वाजू लटकी एडन चालली आहे. उजवा हात एकदम थंड होऊन लुळा पडला. तेज्हा शेजांगांना कणीनरी हाक मास्न मुलांना-उठविण्यास सांगितले. मुल आली तेवढ्यात उजवा पाय लुळा पडून ते खाली कोमळले. थोळा मुलगा डॉक्टरांना आणावयाम गेला; दरम्यान जीभही आडवी पडली. त्यापरिस्थितीत भोठपाने थोळवड्या घट्टात त्यांनी श्रीसाईंवावांना आर्जवून हाका मास्न सांगितले की, 'वावा मला या विटवनेनुन सोडवा, नाहीपेक्षा वरे तरी करा.' नंतर सूनवाईकडून विभूती घेऊन डाव्या हाताने ती त्यांनी पोटात घेतली व उजव्या हाताला, पायाला लावली.

आणि आदचर्यांची गोप्त गृहणजे जवळ-जवळ वहा मिनीटांनी त्यांच्या उजव्या बाजूला उब येऊन हाता-पायाचे चलनवळन होऊन वाचा पण स्पष्ट झाली व ते उदून उभे राहिले इंकटर वगैरे या अलौकिक चमत्कारामुळे दिल्लमूळ झाले. आला श्री प्रधान यांची तव्येत चांगली आहे.

साई सुमने

साई माझी माऊळी
साई माझी साऊळी
साई माझ्या देऊळी
वास करितो ।

साई माझ्या अंतरी
साई भव सागरी
साई सर्वा उद्धरी
ताऱ्णनी नेतो ।

साई नामाचा गजर
साई सर्वा आधार
साईचा अवतार
सुख देतो ।

साई माझी आंस
साई माझा इवास
साईचा निवास
हवदी होतो ।

—सूर्यकांत मा. गर्जे
पुणे.

निघाला भिक्षेला सम्राट

निघाला भिक्षेला सम्राट । काय भिक्षेचा थाट । निघाला ॥७॥

वामस्तकंधि रुळे चौपदरी । करी धरितसे पात्र ।

नित्य फेरी भिक्षेसाठी । शिरडी क्षेत्रांत ॥

भवत हितार्था हा भगवंत । करी ही यातायात ॥ निघाला ॥१॥

मधुरस्वरांनी हांक मारूनी । आण ग पोरी । चतकोर भाकरी !

ऋद्धिसिद्धी दासी जयाच्या । कुबेराचा धनी ।

प्रैलोक्याचा पालन कर्ता । अनायाचा नाथ । निघाला ॥२॥

भाग्यवती त्या शिरडी वासिनी । हातीं घेऊनी भाजी भाकरी ।

वरणभात खीर कोशिशीरी । सुहास्यवदने येती बाहेरी

पहाती भगवंताची वाट, श्रीसाई दिसता होती आनंदित । निघाला ॥३॥

या भिक्षेचे काय प्रयोजन । अनन्दमह श्रीकृष्णपंण ।

केल्यावाचून नाही पावन देण्या ही शिकवण ।

अतिथी होऊनी मागूनी घेई । नैवद्याचा धनी

श्री समर्थ साईनाथ । निघाला भिक्षेला सम्राट ॥४॥

भाग्यवंत ते शिरडीचे जन । रोजच करिती अन्नसमपंण ।

अनन्दमह ते स्वये मागुनी । घेई परद्वामह । असा हा भिक्षेचा

थाट । निघाला ॥५॥

आम्ही ही चालवू ती वहिवाट । आतं स्वरांनो मारूनी हांक ।

परिपूर्णे कृपेची भिक्षा वाढा साई समर्था । वाढितो भिक्षासम्राट

असा हा भिक्षेचा थाट । वाढितो भिक्षा सम्राट । निघाला ॥६॥

—सौ. सुशीलाबाई हजारे, मालेगाव

॥ मला माझ्या साईचा आधार ॥

नाशिवंत काया जाणार ही वाया
 कळोनी वळेना ही मोह माया
 त्यजावा विकार करी भव पार
 साई तूच नेई मला पेल पार ॥१॥

कट्टलो शरिरी झालो क्षीण फार
 ताण्ण्यात नाहीं सुचला विचार
 आता मला माझ्या साईचा आधार
 शरण आल्या भवतास तू दे वर ॥२॥

तळमळे जीव होतो व्याकूळ फार
 अविचारी मन दे सुविचार
 कलीयुगी थोर 'तूच' तारणार
 शेवट रामाचा तूच गोड कर ॥३॥

—रा. मा. आडकर
 बाशीं

आरती साईबाबांची

[चाल- ओम नमो जगदीश हरे - भक्त जनों के संकट क्षण मे दूर करे।]

३० नमो साई देवा, नमो साई देवा,
 ओवी माजी आरती करितो, चरणी ठाव देई देवा । ३० ।
 प्रथम सिरडी क्षेत्रा आले, बालहप प्रकट झाले,
 ज्ञान-वैराग्य दाखविले नवल वाटले सर्वं लोका । १।
 मशिदीहुनी लेडी जाती चावडी येऊनि बसति,
 सोहळा - दाखवी परब्रह्महाचा । २।
 प्रभात सायंकाल आरती होते भक्त गोळा होती तेथे
 कायवर्णु सोहळा मीते वर्णाला न जाय । ३।
 माधवराव श्यामा सेवा करती गुंग झाली गणुची मती,
 साई चरणा न सोडी बायजाबाई मेघा कदा । ४।
 या शिरडी क्षेत्राची थोरी शेषकला न चढे पायरी,
 मज पामरा लाभावि थोडी दिनरात प्रार्थीतो । ५।
 शिरडी क्षेत्रा जावे साधु संताचे दर्शन घ्यावे,
 साई चरणन न सोडावे दिनरात जपावे साईचनाम । ६।
 वेढी वाकडी आरती बोलली तुझी तुझ अर्पण केली,
 रंगदास न मागे काही सेवाही घडावी दिन रात । ७।
 मंद मति श्रियाहीन आलो तब पाई शरण
 शरणागताचे रक्षण करणे ब्रिज साई के । ८।
 जो ही आरती नीत गाई त्याचे मनोरथ पूर्ण करे साई
 विनन्ती असे सर्वास ही दास चरणी माथा ठेवितो । ९।

--आर. सी. देशमुख
मु. भेसोदा

आशा आहे पण निराश न करी साई

मनांत येते क्षणांत जावे साई चरण भेटी
आशा आहे पण निराश न करी साई जगजेठी ॥३॥

अनाथांचा नाथ स्वामी
रागाबलासी जरी माझे वरतो
कुणास सांगू माझे दुःख मी
नको फिरवू मज रिकाम पोटी
आशा आहे पण निराश न करी साई जगजेठी -१-

हरघडी मी हांक घालता
धाव घेतोसी तूं जगजेठी
क्षणांत माझ्या मनांत येता
घेतोच झेप (मी) तव सेवेसाठी
आशा आहे पण निराश न करी साई जगजेठी -२-

तव पुजेचा मानकरी अन्
हृषकदार मी होण्यासाठी
झिजवीन देहाचे मी चंदन
क्षणांत येऊ दे तव भेटी
आशा आहे पण निराश न करी साई जगजेठी -३-

—डी. वि. पोतनीस

अतागे निर्गुणे

पुष्पाविण वृक्ष कोण्या शोभे फुलेल
भेटीविण भवित कैसी माते खुलेल

बहुविद्या प्रकार भवितचे तू सांगशी
परि वेडा खुळा मी, मज ठाये न काहीं ॥१॥

एकच ठावे मज, माझ्या देहाप्रती
हुर हुर तुजविण, या मना तुजप्रती

काय म्हणती यांसी भाव का भवित
ठावे न परि, ही आस अनुरक्ताची ॥२॥

दर्शनमात्रे नेत्र ओलावत द्वय
दर्शनाविनं मन राहे आकंदत

तेळमळ त्रास पाहुनी या अज्ञाना
जानै करी दूर, या तू तिमिरा ॥३॥

आठवता मनी रूप तव शीतल
ओघलती मोती मन लोचनातून

एकवार अभियेका होसी प्रसन्न माते
वरद वरद मज तू अता गे निर्गुणे ॥४॥

—नरेंद्र कृष्ण, पुणे

शिर्डी हिच पंढरी

कशाला जावू मी पंढरपूरी । पाहुनी साईची नगरी
भासते दुसरी ही पंढरी ॥१॥

पंढरीमध्ये उभे विटेबरी विठ्ठल रखुमाई ।
शिर्डीमध्ये भव्य शिळेबर श्रीसदगुरु साई ।
आषाढी कार्तीकी पंढरीमध्ये जमती मानकरी ।
तशीच वारी भक्त जनाची होते गुरुपौर्णिमेची ।
भासते दुसरी ही पंढरी ॥१॥

पंढरीमध्ये अखंड होतो विठ्ठल जयघोष ।
तसाच चाले दरबारामध्ये साईनाम घोष ।
विठ्ठल विठ्ठल मृदंग वोले नाचतों वारकरी ।
साईनाथ साईनाथ जय घोषाने दुमदुमली शिर्डी ।
भासते दुसरी ही पंढरी ॥२॥

विठ्ठल नामे तरंग लागलो गाथा इंद्रायणी ।
हारकामाई मध्ये जळते अखंड आज धूनी ।
भक्तां संगे रंगरंगला पंढरीचा श्री हरी ।
शिर्डीमध्ये आजही रंगला श्री साई ।
भासते दुसरी ही पंढरी ॥३॥

चंद्रभागे तीरी वसवली पंढरीने पंढरी ।
श्री साईचे कृपेने जाहली पावनही शिर्डी ।
शिर्डी मध्ये सदगुरु साई उभे विठ्ठला परी ।
विठ्ठल मिळवियासाठी कशाला जावू मी पंढरपूरी
भासते दुसरी ही पंढरी ॥४॥

—रघुनाथ बाबुराव सांडभोर,
पुणे

मागणे

मागणे हेचि देई साई तुझे नाम ।
राहो निरंतर अंतर्यामी ॥१॥

आबडीने तुझे गुण मी गाईन ।
डोळा भखन पाहिन रूप तुझे ॥२॥

करीन पूजन भवती भावे साई ।
ठेविन मी पायी माथा तुझ्या ॥३॥

येणे होईल रे माझे समाधान ।
होईल चित्त शांत साईनाथा ॥४॥

दर्शनाची ओढ लागलीसे जिवास ।
होतसे कासावीस तुझ्यावीण ॥५॥

दाखवी चरण मज साईनाथा ।
येऊ दे करणा माझी आतां ॥६॥

—महादेव दत्तात्रेय भिडे

ओंकार श्रीसाईनाथ....

निर्गुणी निराकार ब्रह्महय ओंकार साईनाथ
 प्रकटला सगुणहय साकार ओंकार साईनाथ
 नादेभरला छंदे विलसला ओंकार साईनाथ
 रसगंध व्यापिला स्वरम्पे रंगला ओंकार साईनाथ
 मुरलहरी दोलू लागला हुंकार ओंकार साईनाथ
 विजमंगलय साईहय अनंत ब्रह्महय ओंकार साईनाथ
 गाँठ लागला मन मुरलीतून विद्वहय ओंकार साईनाथ

--सौ कलात्मती चव्हाण

विनवणी.....

याहो साईबाबा, द्यावया दर्शन
 लागले लोचन पैलतीरी !
 माझ्यास्तव प्रेम, अंतरी वाहू था
 अंतरी वाहू था, प्रेमांकुर !
 आकुल सरीता, विकलांगी थावे
 तेसे मीहो गावे, आनंदाने !
 मोहमाया दंभ, जळू था सगळी
 मज घ्या जबली, प्रेमभावे !
 सत्य शिव स्वर, धुमू था भोवती
 याहो याहो साई, घरेवरी !
 याहो साईनाथ, स्वागत स्वागत
 भक्त हा अनाथ वाट पाही !

--विद्या प्रभु

साई—स्मृती—ओव्या....

माझा साईनाथ, जनां संकटी रक्षितो
भक्तवात्सल्ये पहा सप्तसागर लंघितो ॥ १ ॥

माझा साईनाथ, भक्तांवरी ज्याची माया
जगदोद्धारासाठी तिजली ज्याची काया ॥ २ ॥

माझा साईनाथ, पहा 'देवा' घरी जेवतो
चिदुराच्या कथ्यानें हरी माझा संतोषतो ॥ ३ ॥

माझा साईनाथ, भक्ताघरी प्रवेशतो
धन्य भक्त चांदभाई, साई—हनेहे निथळतो ॥ ४ ॥

माझा साईनाथ मशिदीमाजी वसतसे
फकीरयेदे भगवंत दारोदारी फिरतसे ॥ ५ ॥

माझा साईनाथ पहा देखणे रामरूप
शिरडीक्षेत्र हृषाचे अयोद्धेचे दुर्जेष्वप्य ॥ ६ ॥

देवा साईनाथा, तुमची असे अगाथ किती
नाय जपिता तुमचे सौख्यराशी वरसती ॥ ७ ॥

टेकीतो माया देवा, साईनाथा—पांडुरंगा
सौख्यकलश आपुला दीनांच्या हाती थाया ॥ ८ ॥

जाऊ चला हो शिरडीला....

जाऊ चला हो शिरडीला । अन पाहू चला हो बावांना
प्रणाम माझा बावांना । शिरडीच्या त्या स्वामींना ॥१॥

बावांची ही नावे अनेक
साई, बाबा म्हणती लोक
महान महती बावांची । शिरडीच्या त्या राजाची ॥२॥

शिरडी गांवी आला फकिर
समाधानाचे वाजले
पुसू नका हो नाव गांव । सकलांचे ते झाले साई ॥३॥

रोगराई जरि आली दारी
उदी सेवनाने होई बरी
तेलाविना दिप उजळले । साईचे ते बाबा झाले ॥४॥

अबालवृद्ध सारे भक्त
संकटातून होती मुक्त
शरणांगती अभय देती । कनवाळू साईबाबा ॥५॥

ओम साई मंत्र जपाबा
मुखी ठेबा भक्तीचा मेवा
जन्मोजन्मो मनी असावे । नित्य बाबांचे स्मरण ॥६॥

—कमला प. गोरे
परळ, मुंबई

शिरडी-वृत्त माहे जून १९७५

या महिन्यात साईदर्शनासाठी वाहेर गावचे भक्तांची गर्दी नेहमीप्रमाणे होती. काही कलाकारांनी श्रीच्या पुढे हजेरी दिली.

खालील प्रमाणे :-

कीर्तन :- १) संस्थान गवई श्री. ग. वि. जोशी शास्त्री यांची कीर्तने नेहमी प्रमाणे झाली. २) ह. भ. प. लक्ष्मणखुवा वाघचीरे शिरडी कीर्तन प्रवचन ३) श्री. तुकारामखुवा परदेशी शिरडी, कीर्तन ४) ह. भ. प. जयराम डोंगर चौधरी. धुळे. कीर्तन.

भजन, गायन १) श्री. दामूअण्णा म. दलवी. श्रीरामपूर.

वादन २) श्री. अशोक दा. दलवी.

३) श्री. मुरलीधर शं. खंडागळे. श्रीरामपूर.

४) श्री. मुरलीधर म. जाधव, कल्याण ५) श्री. कमलाकरखुवा चोपडे, बीड.

६) श्री. सत्यसाईसेवा समिती विजापूर. ७) श्रीमती महेश्वरी रामचंद्र, पुणे १४.

८) श्री. चाल्कृष्ण गो. पंडित, पुणे. ९) श्री. एस. के. दुवे. साईमंदिर मद्रास १०.

माननीयांच्या भेटी :-

मा. श्री. एम. जी. वाघ इन्स्पेक्टर जनरल ऑफ पोलीस

२) मा. श्री. एन. के. पारीख सिटी सिविल कोर्ट मुंबई.

३) श्री. श्रीनिवास पाटील प्रांत ऑफिसर सा. संगमेश्वर प्रांत

४) मा. श्री. आर. जी. भंडारी जॉइंट सेक्रेटरी मिनिस्ट्री ऑफ फायनान्स दिपार्टमेंट दिल्ली.

हवापाणी :- शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही.

• • •

Sai Baba Tutorial Academy's
INTER ARTS CLASSES
(1943)

Kshatriya Niwas, Portuguese Church, Girgaon,
Opp. Lakhani Book Depot, R. M. Roy Road, Tel. 354337.

The only special Inter Arts Classes in Bombay

* * *

100% Results last 22 years.

Full notes (cyclostyled) given in all subjects.

Probable Questions with class-getting answers issued every year for the University Exam. 100% accuracy.

Patronized by the children of MINISTERS, SUPREME COURT & HIGH COURT JUDGES, EMINENT INDUSTRIALISTS AND COLLEGE PRINCIPALS.

* * *

Batches: OCTOBER/APRIL.

Timings: SUITABLE timings: morning, afternoon, & evening .

* * *

Subjects: LOGIC, ECONOMICS, ENGLISH (H. & L.), FRENCH, SOCIOLOGY, WESTERN CIVILIZATION & GEOGRAPHY.

* * *

STARTED FROM 1st AUGUST 1975.

HURRY UP ! LIMITED ADMISSIONS !

तीन रंगी आशीर्वाद फोटो

आकार	किमत	आकार	किमत
१४" X २०"	रु. १-५०	८" X १०"	रु. ०-५०
१०" X १४"	रु. १-००	२३" X ३३"	रु. ०-२०
४१" X ५१"	रु. ०-३०		

प्रसिद्ध ब्यॉकमेकर श्री. डी. डी. नेगौय यांच्या ब्यॉकावरून छापलेले फोटो

प्रकार	रंग	आकार (मं. मी.)	किमत
१. शिळेवर बसलेले चाचा	तीन रंगी	२५.५६ X ५०.८	१-५०
२. शिळेवर बसलेले चाचा	काळा व पांढरा	" "	१-२५
३. शिळेवर बसलेले चाचा	"	२२.८६ X ३३.०२	०-५०
४. द्वारकामाईतील चाचा	तीन रंगी	" "	०-५०
५. शिरडी दर्शन (द६ फोटोंचा अल्बम)			२-००

थी साईवाचा संस्थानच्या कार्यालयांचे पत्ते :

१. शिरडी, ता. कोपरगांव, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र).

२. साईनिकेतन, डॉ. अंबेडकर रोड, प्लॉट नं. ८०४ वी, दादर, मुंबई-१४

ट्रक : पांढुरंग मोरे, चॉम्बे नेशनल प्रिंटर्स प्रा. लि.

४२, जी. डी. अंबेडकर रोड, वडाळा, मुंबई-३१.

उपादक व प्रकाशक : श्री. का. सी. पाठक, 'साई निकेतन', डॉ. अंबेडकर रोड,
खोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४ वी, दादर, मुंबई-१४.